

Departementalt udkast til

Forslag

til

lov om ændring af ophavsretsloven¹

§ 1

I lov om ophavsret, jf. lovbekendtgørelse nr. 618 af 27. juni 2001, foretages følgende ændringer:

1. § 2, *stk. 2*, affattes således:

”*Stk. 2*. Som eksemplarfremsstilling anses enhver direkte eller indirekte, midlertidig eller permanent og hel eller delvis eksemplarfremsstilling på en hvilken som helst måde og i en hvilken som helst form. Som fremsstilling af eksemplarer anses også det forhold, at værket overføres på indretninger, som kan gengive det.”

2. I § 2, *stk. 3, nr. 2*, udgår ”, herunder udsendes i fjernsyn.”.

3. I § 2, *stk. 3, nr. 3*, udgår ”, herunder udsendes i radio eller fjernsyn”.

4. § 2, *stk. 4*, affattes således:

”*Stk. 4*. Som offentlig fremførelse efter *stk. 3, nr. 3*, anses også

- 1) trådbunden eller trådløs overføring af værker til almenheden, herunder udsendelse i radio eller fjernsyn og tilrådighedsstillelse af værker på en sådan måde, at almenheden får adgang til dem på et individuelt valgt sted og tidspunkt, og
- 2) fremførelse i en erhvervsvirksomhed, der finder sted for en større kreds, som ellers måtte anses som ikke-offentlig.”

¹ Loven indeholder bestemmelser, der gennemfører Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/29/EF, EF-Tidende 2001 L 167, s. 10.

5. I overskriften til *kapitel 2* indsættes efter ”ophavsretten”: ”og forvaltning af rettigheder ved aftalelicens”.

6. § 11, *stk. 3*, affattes således:

”*Stk. 3*. Når et værk anvendes i henhold til dette kapitel, er det ikke tilladt at fremstille eksemplarer på grundlag af en gengivelse af værket i strid med § 2 eller på grundlag af en omgåelse af en teknisk foranstaltning i strid med § 75 c, *stk. 1*.”

7. Efter § 11 indsættes:

”Midlertidig eksemplarfremstilling

§ 11 a. Det er tilladt at fremstille midlertidige eksemplarer, som

- 1) er flygtige eller tilfældige,
- 2) udgør en integreret og væsentlig del af en teknisk proces,
- 3) udelukkende har til formål at muliggøre enten en mellemmands transmission af et værk i et netværk mellem tredjemænd eller en lovlig brug af et værk, og
- 4) ikke har selvstændig økonomisk værdi.

Stk. 2. Bestemmelsen i *stk. 1* gælder ikke for edb-programmer og databaser.”

8. I § 12, *stk. 1, 1 pkt.*, indsættes efter ”eksemplarer”: ”udelukkende”.

9. I § 12, *stk. 2, nr. 5*, indsættes efter ”værker”: ”end edb-programmer og databaser”.

10. I § 13, *stk. 4, 1. pkt.*, indsættes efter ”værker”: ”, såfremt det ikke sker i erhvervsøjemed”.

11. I § 14, *1. pkt.*, indsættes efter ”art”: ”, af musikværker”.

12. I § 15, *1. pkt.*, indsættes efter ”fjernsyn”: ”, såfremt det ikke sker i erhvervsøjemed”.

13. I § 16, *stk. 1, 1. pkt.*, indsættes efter ”virksomhed”: ”, såfremt det ikke sker i erhvervsøjemed”.

14. I § 16 indsættes som *stk. 2*:

”*Stk. 2*. Uanset bestemmelsen i *stk. 1, 2. pkt.*, må offentlige biblioteker og andre biblioteker, der helt eller delvist finansieres af det offentlige, gengive artikler fra aviser, tidsskrifter og samleværker, kortere afsnit af bøger og andre udgivne litterære værker samt illustrationer, som er gengivet i tilslutning til teksten, såfremt betingelserne for aftalelicens efter § 50 er opfyldt. Bestemmelsen i *1. pkt.* omfatter ikke udsendelse i radio eller fjernsyn eller tilrådighedsstillelse af værker på en sådan

måde, at almenheden får adgang til dem på et individuelt valgt sted og tidspunkt, jf. § 2, stk. 4, nr. 1, 2. led.”

15. § 17, *stk. 1, 2. pkt.*, affattes således:

”Bestemmelsen i 1. pkt. finder ikke anvendelse på gengivelse eller spredning, der sker i erhvervsøjemed.”

16. § 18, *stk. 2*, indsættes efter ”undervisningsvirksomhed”: ”, eller såfremt gengivelsen sker i erhvervsøjemed”.

17. I § 19, *stk. 1*, indsættes efter ”andre”: ”inden for Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde”.

18. I § 19, *stk. 1*, indsættes som *2. pkt.*:

”Når det gælder viderespredning i form af udlån eller udlejning, finder bestemmelsen i 1. pkt. også anvendelse ved salg eller anden form for overdragelse til andre uden for Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde.”

19. § 20, *stk. 2*, ophæves.

20. I § 21, *stk. 2*, udgår ”af databaser”.

21. § 21, *stk. 3*, affattes således:

”*Stk. 3*. Offentliggjorte værker kan gøres tilgængelige for enkeltpersoner på offentlige biblioteker til personligt gennemsyn eller studium på stedet ved hjælp af teknisk udstyr.”

22. I § 23, *stk. 1*, indsættes som *2. pkt.*:

”Gengivelsen må ikke ske i erhvervsøjemed.”

23. I § 23, *stk. 2, 1. pkt.*, indsættes efter ”fremstilling”: ”og gengives i en kritisk eller videnskabelig fremstilling i erhvervsøjemed”.

24. I § 27, *stk. 2*, indsættes efter ”arkiv”: ”eller en institution, som efter kulturministerens bestemmelse kan sidestilles hermed”.

25. Efter § 30 indsættes:

”§ 30 a. Offentliggjorte værker, der indgår i Danmarks Radios eller TV 2’s egne produktioner, kan af de nævnte radio- og fjernsynsforetagender genudsendes og stilles til rådighed på en sådan måde, at almenheden får adgang til dem på et individuelt valgt sted og tidspunkt, jf. § 2, stk. 4, nr. 1, 2. led, såfremt betingelserne for aftalelicens efter § 50 er opfyldt. Bestemmelsen i 1. pkt. finder tilsvarende

anvendelse på eksemplarfremstilling, som er nødvendig for gengivelsen. Bestemmelserne i 1. og 2. pkt. gælder kun for værker, der indgår i produktioner, som har været udsendt før den 1. januar 1997.

Stk. 2. Ophavsmanden kan over for radio- eller fjernsynsforetagendet nedlægge forbud mod værkets gengivelse i henhold til stk. 1.”

26. § 36, *stk. 3*, ophæves.

Stk. 4 bliver herefter stk. 3.

27. I § 47, *stk. 1, 1. pkt.*, ændres ”§ 17, stk. 1 og 4,” til: ”§ 17, stk. 4,”.

28. I § 47, *stk. 2*, og § 49, *stk. 1*, ændres ”§ 17, stk. 1 og 4,” til: ”§ 17, stk. 4,”.

29. I § 50, *stk. 1, 1. pkt.*, og § 51, *stk. 1*, ændres ”§§ 13 og 14, § 17, stk. 5, § 23, stk. 2, §§ 30 og 35” til: ”§§ 13 og 14, § 16, stk. 2, § 17, stk. 5, § 23, stk. 2, samt §§ 30, 30 a og 35”.

30. I § 52, *stk. 1*, ændres ”§ 13, stk. 1, § 14, § 17, stk. 5, og § 23, stk. 2,” til: ”§ 13, stk. 1, § 14, § 16, stk. 2, § 17, stk. 5, § 23, stk. 2, og § 30 a”.

31. I § 65, *stk. 2*, ændres ”overføres til anden indretning, der kan gengive den,” til: ”eftergøres”.

32. § 65, *stk. 4*, affattes således:

”*Stk. 4.* Bestemmelserne i § 2, stk. 2-4, §§ 3 og 11, § 11 a, § 12, stk. 1 og stk. 2, nr. 5, § 12, stk. 3, nr. 1, § 12, stk. 4, §§ 13 og 15, § 16, stk. 1, § 17, stk. 1-3 og 5, § 18, stk. 1 og 2, § 19, stk. 1 og 2, §§ 21, 22, 25, 27, 28, 30 a, 31 og 33-35, §§ 39-47, §§ 49-57, § 58 a samt §§ 61 og 62 finder tilsvarende anvendelse på udøvende kunstneres fremførelser og optagelser heraf. Bestemmelsen i § 30 a gælder dog ikke i det omfang, bestemmelsen i § 68 finder anvendelse.”

33. § 65, *stk. 5*, ophæves.

34. § 66, *stk. 1, 3. pkt.*, og § 67, *stk. 1, 3. pkt.*, ophæves.

35. § 66, *stk. 2*, affattes således:

”*Stk. 2.* Bestemmelserne i § 2, stk. 2-4, § 11, stk. 2 og 3, § 11 a, § 12, stk. 1 og stk. 2, nr. 5, § 12, stk. 3, nr. 1, § 12, stk. 4, §§ 13 og 15, § 16, stk. 1, § 17, stk. 1-3 og 5, § 18, stk. 1 og 2, § 19, stk. 1 og 2, §§ 21, 22, 25, 27, 28, 30 a, 31, 33 og 34, §§ 39-47 samt §§ 49-52

finder tilsvarende anvendelse på lydoptagelser. Bestemmelsen i § 30 a gælder dog ikke i det omfang, bestemmelsen i § 68 finder anvendelse.”

36. § 67, stk. 2, affattes således:

”Stk. 2. Bestemmelserne i § 2, stk. 2-4, § 11, stk. 2 og 3, § 11 a, § 12, stk. 1 og stk. 2, nr. 5, § 12, stk. 3, nr. 2, § 12, stk. 4, §§ 13 og 15, § 16, stk. 1, § 17, stk. 1, 3 og 5, § 18, stk. 1 og 2, § 19, stk. 1 og 2, § 21, stk. 3, §§ 22, 25, 27, 28, 30 a og 31-34, § 47 samt §§ 49-52 finder tilsvarende anvendelse på billedoptagelser.”

37. I § 68, stk. 1, indsættes som 2. pkt.:

”Bestemmelsen i 1. pkt. finder ikke anvendelse på offentlig fremførelse i form af tilrådighedsstillelse af udgivne lydoptagelser på en sådan måde, at almenheden får adgang til dem på et individuelt valgt sted og tidspunkt, jf. § 2, stk. 4, nr. 1, 2. led.”

38. I § 68, stk. 2, 2. pkt., ændres ”gennem” til: ”af”.

39. I § 69, stk. 2, ændres ”overføres til anden indretning, der kan gengive den, eller spredes til almenheden” til: ”eftergøres eller gøres tilgængelig for almenheden”.

40. § 69, stk. 3, affattes således:

”Stk. 3. Bestemmelserne i § 2, stk. 2-4, § 11, stk. 2 og 3, § 11 a, § 12, stk. 1 og stk. 2, nr. 5, § 12, stk. 3, nr. 2, § 12, stk. 4, § 15, § 17, stk. 1-3, § 19, stk. 1 og 2, §§ 21, 22 og 25, § 27, stk. 1 og 3, samt §§ 28 og 31-33.”

41. § 70, stk. 3, 1. pkt., affattes således:

”Stk. 3. Bestemmelserne i § 2, stk. 2-4, §§ 3, 7, 9, 11 og 11 a, § 12, stk. 1 og stk. 2, nr. 5, §§ 13-16, § 17, stk. 1, 3 og 5, § 18, stk. 1 og 2, § 19, stk. 1 og 2, §§ 20, 21 og 23, § 24, stk. 1 og 2, §§ 25, 27, 28, 30-31 og 33-35, §§ 39-47, §§ 49-58 samt §§ 60-62 finder tilsvarende anvendelse på fotografiske billeder.”

42. I § 71, stk. 5, ændres ”§ 2, stk. 2 og 3” til: ”§ 2, stk. 2-4”, og ”§ 36, stk. 2 og 4” ændres til: ”§ 36, stk. 2 og 3”.

43. Efter § 75 indsættes som overskrift til § 75 a:

”Offentlig fremførelse af musikværker”.

44. Efter kapitel 6 indsættes som nyt kapitel:

”Kapitel 6 a

Tekniske foranstaltninger m.v.

§ 75 b. Det er ikke tilladt at omsætte eller i kommercielt øjemed at besidde midler, hvis eneste formål er at lette ulovlig fjernelse eller omgåelse af tekniske indretninger, som er anvendt til at beskytte et edb-program.

§ 75 c. Det er ikke tilladt uden samtykke fra rettighedshaveren at foretage omgåelse af effektive tekniske foranstaltninger.

Stk. 2. Det er ikke tilladt at fremstille, importere, sprede, sælge, udleje, reklamere for salg eller udlejning af eller i kommercielt øjemed besidde indretninger, produkter eller komponenter, der

- 1) er genstand for salgsfremme, reklame eller markedsføring med henblik på omgåelse af effektive tekniske foranstaltninger, eller
- 2) kun i begrænset omfang har andet kommercielt formål eller anden kommerciel anvendelse end omgåelse af effektive tekniske foranstaltninger, eller
- 3) primært er udviklet, produceret, tilpasset eller ydet med henblik på at muliggøre eller befordre omgåelse af effektive tekniske foranstaltninger.

Stk. 3. Bestemmelsen i stk. 2 finder tilsvarende anvendelse på tjenesteydelser.

Stk. 4. Ved effektive tekniske foranstaltninger i stk. 1 og 2 forstås enhver form for effektive tekniske foranstaltninger, der er anvendt med det formål at beskytte værker og andre frembringelser m.v., som beskyttes i henhold til denne lov.

Stk. 5. Bestemmelserne i stk. 1-4 gælder ikke for edb-programmer.

§ 75 d. Ophavsretslicensnævnet, jf. § 47, stk. 1, kan på begæring pålægge en rettighedshaver, som har gjort brug af de i § 75 c, stk. 1, nævnte effektive tekniske foranstaltninger, at stille sådanne midler til rådighed for en bruger, som er nødvendige for, at denne kan drage fordel af bestemmelserne i § 15, § 16, stk. 1, § 17, stk. 1-4, § 18, stk. 1 og 2, § 21, stk. 1, nr. 2, § 23, stk. 1, samt §§ 26-28, 31 og 33. Imødekommer rettighedshaveren ikke pålægget inden 4 uger fra nævnets afgørelse, kan brugeren uanset bestemmelsen i § 75 c, stk. 1, foretage omgåelse af den tekniske foranstaltning. Bestemmelserne i 1. og 2. pkt. finder kun anvendelse i forhold til brugere, som har lovlig adgang til værket eller frembringelsen m.v.

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1 finder kun anvendelse i det omfang, rettighedshaveren ikke ved frivillige foranstaltninger, herunder aftaler med andre involverede parter, har sikret, at brugeren, uanset anvendelsen af effektive tekniske foranstaltninger, kan drage fordel af de i stk. 1 nævnte bestemmelser.

Stk. 3. Bestemmelsen i stk. 1 finder ikke anvendelse på værker og andre frembringelser m.v., der på kontraktmæssige vilkår stilles til rådighed for almenheden på en sådan måde, at almenheden har adgang til dem på et individuelt valgt sted og tidspunkt, jf. § 2, stk. 4, nr. 1, 2. led.

§ 75 e. Det er ikke tilladt uden samtykke fra rettighedshaveren at

- 1) fjerne eller ændre elektroniske oplysninger om rettighedsforvaltning eller

2) foretage eksemplarspredning, import med henblik på eksemplarspredning eller overføring til almenheden af værker og andre frembringelser m.v., hvor de elektroniske oplysninger om rettighedsforvaltning er blevet fjernet eller ændret uden samtykke.

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1 finder kun anvendelse, hvis de pågældende handlinger foretages af en person, som ved eller burde vide, at handlingerne foranlediger, muliggør, letter eller skjuler en krænkelse af retten til et værk eller en anden frembringelse m.v., som beskyttes i henhold til denne lov.

Stk. 3. Bestemmelserne i stk. 1 og 2 gælder ikke for edb-programmer.”

45. I § 76, *stk. 2*, udgår ”hæfte eller”.

46. § 78 affattes således:

”§ 78. Med bøde straffes den, som forsætligt eller groft uagtsomt overtræder §§ 75 b eller 75 c. Med bøde straffes den, som forsætligt overtræder § 75 e.”.

47. § 81, *stk. 4*, ophæves, og i stedet indsættes:

”*Stk. 4.* Uanset bestemmelsen i stk. 1 påtales overtrædelser af § 75 af det offentlige.

Stk. 5. Overtrædelser, som omfattes af § 78, jf. § 75 b og § 75 c, stk. 2, påtales af det offentlige.

Stk. 6. Overtrædelser, som omfattes af § 78, jf. § 75 c, stk. 1, og § 75 e, påtales af den forurettede.”

48. I § 85, *stk. 1, nr. 1*, ændres ”danske statsborgere eller personer, der er bosat i Danmark” til: ”personer, der er statsborgere i eller bosat i et land inden for Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde”.

49. I § 85, *stk. 1, nr. 2-4*, og *stk. 2* ændres ”i Danmark” til: ”i et land inden for Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde”.

50. § 86, *stk. 1-3*, udgår, og i stedet indsættes:

”§ 86. Bestemmelsen i § 65 gælder for

- 1) fremførelser, der har fundet sted i et land inden for Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde, og
- 2) fremførelser, der er gengivet på lydoptagelser, som er beskyttede i henhold til bestemmelsen i stk. 2.

Stk. 2. Bestemmelsen i § 66 gælder for

- 1) lydoptagelser, der har fundet sted i et land inden for Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde,
- 2) lydoptagelser, der er fremstillet af personer, som er statsborgere i eller bosat i et land inden for Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde, og

3) lydoptagelser, der er fremstillet af selskaber, som har hovedsæde i et land inden for Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde.

Stk. 3. Uanset bestemmelsen i stk. 2 gælder bestemmelsen i § 65, stk. 1, om optagelse for alle lydoptagelser af fremførelser. Uanset bestemmelsen i stk. 2 gælder § 66, stk. 1, om eftergørelse for alle lydoptagelser.

Stk. 4. Bestemmelsen i § 67 gælder for

- 1) billedoptagelser, der har fundet sted i et land inden for Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde,
- 2) billedoptagelser, der er fremstillet af personer, som er statsborgere i eller bosat i et land inden for Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde, og
- 3) billedoptagelser, der er fremstillet af selskaber, som har hovedsæde i et land inden for Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde.”

Stk. 4-7 bliver herefter stk. 5-8.

51. I § 86, *stk. 4, nr. 1 og 2*, der bliver stk. 5, nr. 1 og 2, ændres ”i Danmark” til: ”i et land inden for Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde”.

52. § 89, *stk. 3*, ophæves.

53. § 90, *stk. 3 og 4*, ophæves.

Stk. 5 bliver herefter stk. 3.

§ 2

Loven træder i kraft den 1. januar 2003.

§ 3

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kgl. anordning sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til nr. 1 (§ 2, stk. 2)

Bestemmelsen i forslaget til § 2, stk. 2, 1. pkt., er ny.

Formålet med forslaget er at gennemføre infosoc-direktivets art. 2.

Efter denne bestemmelse skal ophavsmænd, udøvende kunstnere m.fl. have en eneret til at tillade eller forbyde direkte eller indirekte, midlertidig eller permanent eksemplar fremstilling på en hvilken som helst måde og i en hvilken som helst form, helt eller delvis.

Efter ophavsretslovens § 2, stk. 1, medfører ophavsretten en eneret til at fremstille eksemplarer af et værk. Eneretten omfatter en beskyttelse mod enhver form for kopiering uanset formen og måden, herunder indirekte og delvis kopiering.

Ikke alene varige eller permanente former for kopiering, men også midlertidig kopiering anses efter gældende ret som eksemplar fremstilling. I forarbejderne til en ændring af ophavsretsloven i 1998 anførtes det imidlertid, at visse former for flygtige og tilfældige fikseringer, der finder sted som led i en sammenhængende teknisk proces, og som er accessoriske i forhold til det endelige resultat, ikke kunne anses som eksemplar fremstilling.

De sidstnævnte lovbemærkninger harmonerer ikke med direktivets art. 2. Derfor er det nødvendigt i lovtæksten at præcisere, at også enhver form for midlertidig kopiering skal omfattes af eneretten. Det foreslås derfor at gennemføre direktivets art. 2 stort set ordret i § 2, stk. 2, 1. pkt.

Den foreslåede bestemmelse svarer til gældende ret bortset fra, at også alle former for flygtige og tilfældige fikseringer nu skal omfattes af eneretten til eksemplar fremstilling. Forslaget til § 11 a indeholder dog en undtagelse fra eneretten netop for så vidt angår flygtige og tilfældige eksemplarer; når denne undtagelsesbestemmelse tages i betragtning, vil retstilstanden i realiteten stort set være den samme som i dag.

I kraft af henvisninger i §§ 65, 66, 67, 69, 70 og 71 gælder den foreslåede præcisering af eneretten til eksemplar fremstilling også for udøvende kunstnere, fremstillere af lyd- og billedoptagelser, radio- og tv-foretagender, fotografer samt fremstillere af kataloger m.v.

Bestemmelsen i § 2, stk. 2, 2. pkt., er identisk med den gældende lovs § 2, stk. 2.

Til nr. 2 (§ 2, stk. 3, nr. 2)

Forslaget indebærer en ændring af den gældende ophavsretslovs § 2, stk. 3, nr. 2.

Formålet med denne ændring er at præcisere det ophavsretlige begreb visning i forhold til begrebet fremførelse for derigennem at skabe større retsklarhed.

Infosoc-direktivet indebærer ikke nogen forpligtelse til at ændre bestemmelsen. I forbindelse med gennemførelsen af direktivets art. 3 om overføring af værker til almenheden finder Kulturministeriet imidlertid det mest hensigtsmæssigt, at dette begreb (overføring til almenheden, på engelsk ”communication to the public”) får en entydig pendant i den danske ophavsretslov. I dag indgår eneretten til overføring til almenheden både i visningsretten og fremførelsesretten; forslaget går ud på, at overføringsretten alene skal være en del af fremførelsesretten. Der henvises nærmere til lovforslagets nr. 4.

Efter gældende ret omfatter visningsretten både den direkte visning af et fysisk værkseksemplar, fx et maleri på et museum, og den indirekte visning, fx gengivelse af et kunstværk i fjernsynet; netop udsendelse i fjernsyn er i dag nævnt i lovtæksten som et eksempel på visning.

Afgrænsningen af den indirekte visning over for begrebet fremførelse giver imidlertid anledning til en del tvivl. Tvivlen vedrører navnlig gengivelse af værker i tv, på film og via internettet og andre digitale netværk, dvs. tilfælde, hvor værket gengives på en skærm. Det antages således i dag, at gengivelse af et kunstværk på en computerskærm, som fx henter et billede fra en database, er en fremførelse af værket. Modsat følger det af lovmotiverne til ophavsretsloven fra 1995, at gengivelse af ikke alene kunstværker, men også fx litterære tekster eller nodesider i fjernsyn, fx tekst-tv, indebærer en visning. Afspilning af billederne i et filmværk indebærer derimod en fremførelse.

Forslaget til en præcisering af skærbilledets retlige natur skal ses i lyset af den teknologiske udvikling. Forskellen mellem indirekte visning og fremførelse bliver efterhånden udvisket. Når værker formidles i digital form, fx ved digitale fjernsynsudsendelser og tilrådighedsstillelse on demand via internettet, forekommer det ikke hensigtsmæssigt at karakterisere disse af disse udnyttelser som visning af et værkseksemplar og andre som fremførelse af værket. Sammensmeltningen af diverse formidlingsformer (mediekonvergen) indebærer desuden, at det næppe er muligt

at opretholde sondringen mellem indirekte visning af et eksemplar af et værk på fx en tv-skærm og fremførelse af et værk på en computerskærm.

Lovteknisk foreslås det at slette referencen til udsendelse i § 2, stk. 3, nr. 2. Eneretten til visning omfatter herefter alene direkte visning af et fysisk eksemplar af et værk for en tilstedeværende almenhed, hvad enten der er tale om et originaleksemplar eller en kopi. Typiske eksempler vil være udstilling af malerier og skulpturer på et museum, placering af aviser i udhængsskabe og præsentation af bøger på et offentligt bibliotek.

Tilfælde, hvor værket gengives som led i eller på grundlag af en trådbunden eller trådløs overføring af værket, jf. forslaget til § 2, stk. 4, nr. 1, falder uden for visningsbegrebet. Efter denne bestemmelse er eneretten til overføring af værker en del af fremførelsesretten. Det betyder navnlig, at tv-udsendelser og internettransmissioner af fx kunstværker ikke skal betragtes som visning, men som fremførelse af værket. Også gengivelse på skærm, uanset om det sker på grundlag af en sådan overføring, skal anses som en fremførelse, bl.a. gengivelse af cd-rom'er på computerskærme i offentlige biblioteker skal i ethvert tilfælde henføres til fremførelsesretten, der reguleres af stk. 3, nr. 3.

Gengivelse af kunstværker i forbindelse med lysbilledforevisninger skal dog fortsat betragtes som en visning af værkseksemplaret, når der er tale om en direkte projicering af selve billedet på en skærm. Det samme gælder ved gengivelse af tekster, noder og lign. på en skærm ved hjælp af en overheadprojektor. Afspilning af værker i form af løbende billeder, fx filmforevisning i biografier, henføres dog som hidtil under fremførelsesretten.

I praksis har visningsretten kun væsentlig betydning for kunstværker, dvs. billedkunst, brugskunst, bygningskunst og fotografier. Forslaget skal ses i sammenhæng med forslaget til ændring af § 20 (lovforslagets nr. 19).

Til nr. 3 og 4 (§ 2, stk. 3, nr. 3, og stk. 4)

Forslagene er af lovteknisk karakter og indebærer ingen ændring i forhold til gældende ret.

Formålet med ændringen er at foretage en præcisering af nogle centrale ophavsretlige begreber på baggrund af infosoc-direktivet.

Ifølge infosoc-direktivets art. 3 skal ophavsmænd have eneret til trådbunden eller trådløs overføring af værker til almenheden, herunder tilrådighedsstillelse af værker

på en sådan måde, at almenheden får adgang til værkerne på et individuelt valgt sted og tidspunkt. Med det sidste sigtes navnlig til interaktive internettransmissioner og lign. Begrebet overføring til almenheden er en oversættelse af det engelske begreb ”communication to the public”.

Begrebet overføring til almenheden er ikke nævnt i den gældende danske ophavsretslov. Her anvendes i § 2, stk. 3, nr. 3, begrebet offentlig fremførelse. Fremførelsesbegrebet i den gældende lov er bredt. Det omfatter ikke alene fremførelse af værker for en tilstedeværende kreds af personer (fx koncerter og anden live-optræden), men også enhver form for overføring til almenheden, herunder interaktiv brug af værker via internettet og udsendelse af værker i radio og tv; netop udsendelse i radio og fjernsyn er i dag nævnt i lovtæksten som et eksempel på fremførelse. I den danske tekst til Bernerkonventionen (1971-udgaven, som Danmark er bundet af) er ”communication to the public” i art. 11 oversat til overføring til almenheden; i konventionen omfatter begrebet dog ikke udsendelse i radio og tv (”broadcasting”).

Selv om det ikke er strengt nødvendigt at introducere begrebet overføring til almenheden i den danske ophavsretslov, finder Kulturministeriet det mest hensigtsmæssigt at gennemføre direktivets art. 3 med en ordlyd, der ligger så tæt som muligt op ad direktivteksten. Der indføres således et nyt begreb i ophavsretsloven, men ikke en ny retstilstand.

Lovteknisk foreslås det at slette referencen til udsendelse i radio og fjernsyn i § 2, stk. 3, nr. 3, og i stedet at samle de beføjelser, der indgår i eneretten til overføring til almenheden, i en ny bestemmelse i stk. 4, nr. 1. I denne bestemmelse nævnes herefter to *eksempler* på beføjelser, der indgår i overføringsretten, nemlig dels udsendelse i radio og fjernsyn, dels tilrådighedsstillelse af værker på en sådan måde, at almenheden får adgang til værkerne på et individuelt valgt sted og tidspunkt. Eksemplerne er ikke udtømmende; e-mails (elektronisk post) henhører fx ligeledes under begrebet overføring.

Visse former for offentlig fremførelse kan ikke karakteriseres som en trådbunden eller trådløs overføring af værker til almenheden. I så fald følger eneretten direkte af § 2, stk. 3, nr. 3. I de fleste tilfælde vil det i praksis ikke spille nogen rolle, om en fremførelse omfattes af begrebet overføring eller ej. Infosoc-direktivet omfatter imidlertid – ud over retten til eksemplar fremstilling og spredning – alene retten til overføring til almenheden, men ikke andre former for offentlig fremførelse. Overføringsbegrebet skal således fortolkes i overensstemmelse med direktivet.

I betragtning nr. 23 i direktivets præambel er der følgende fortolkningsbidrag til begrebet eneret til overføring til almenheden: ”Denne ret skal opfattes bredt som omfattende enhver overføring til den del af almenheden, som ikke befinder sig på sted, hvorfra overføringen finder sted. Denne ret omfatter enhver sådan form for trådbunden eller trådløs transmission eller retransmission af et værk til almenheden, herunder udsendelse i radio og fjernsyn. Denne ret bør dog ikke omfatte andre handlinger”.

Det kan herefter lægges til grund, at overføring forudsætter et distanceelement. Live-fremførelse for et tilstedeværende publikum og traditionel filmforevisning i en biograf må således betragtes som en direkte offentlig fremførelse, ikke overføring. Det samme gælder gengivelse af radio- og tv-udsendelser i butikker og restauranter m.v. samt gengivelse af værker på computerskærme på fx biblioteker; i tilfælde af brug på stedet er der således ikke dén fornødne distance, der ligger i præambelens ord ”ikke befinder sig på sted, hvorfra overføringen finder sted”.

Eftersom lovændringen er af lovteknisk karakter, får introduktionen af begrebet overføring til almenheden ikke betydning for eksisterende kontrakter. En kontrakt, der omfatter retten til offentlig fremførelse, vil således alt andet lige også fremover inkludere de former for offentlig fremførelse, der nu nævnes udtrykkeligt i stk. 4, nr. 1, om overføring til almenheden.

Begrebet tilrådighedsstillelse i den foreslåede lovtekst er en oversættelse af det engelske begreb ”making available”. Dette begreb omfatter ”interaktive bestillingstransmissioner”, jf. direktivets betragtning nr. 25. Hermed sigtes til on demand-tjenester og andre former for interaktiv kommunikation via internet-hjemmesider (fx video on demand), mobiltelefoner osv. Det afgørende er, om den enkelte person selv kan bestemme, hvor og hvornår han eller hun ønsker adgang til det materiale, der stilles til rådighed. Er betingelsen om ”individuel valgt sted og tidspunkt” ikke opfyldt, kan brugen evt. karakteriseres som en anden form for overføring til almenheden, fx udsendelse i radio eller tv.

Direktivets betragtning nr. 27 fastslår, at den ”blotte tilrådighedsstillelse af fysiske faciliteter, der muliggør eller bevirker overføring, udgør dog ikke i sig selv overføring”. Ud over de fysiske faciliteter skal der tillige stilles værker (eller andet beskyttet materiale) til rådighed, for at handlingen kan henføres under eneretten til overføring til almenheden.

Eneretten til tilrådighedsstillelse finder anvendelse, selv om der ikke i almindelig sproglig forstand er sket nogen overføring til almenheden. Det er tilstrækkeligt, at

værket er stillet til rådighed, dvs. udbudt, til almenheden i form af fx uploading på en hjemmeside.

Begrebet udsendelse i radio eller fjernsyn skal forstås på samme måde som efter gældende ret. Udsendelsesbegrebet omfatter radio- og tv-udsendelser på internettet, herunder simulcasting, hvor en traditionel terrestrisk udsendelse samtidig udsendes via internettet. Tilrådighedsstillelse af radio- og tv-programmer som on demand-tjenester omfattes ikke af udsendelsesbegrebet.

Definitionen af ”almenheden” og dermed af, hvornår der foreligger offentlig fremførelse, er ikke harmoniseret inden for EU. Lovforslaget ændrer ikke gældende ret vedr. dette spørgsmål.

Bestemmelsen i forslaget til § 2, stk. 4, nr. 2, er identisk med den gældende lovs § 2, stk. 4.

Til nr. 5 (overskrift til kap. 2)

Forslaget er af redaktionel karakter. Formålet er at klargøre, at kap. 2 – foruden bestemmelser om indskrænkninger i ophavsretten – også indeholder bestemmelser om forvaltning af rettigheder ved aftalelicens, som ikke har karakter af indskrænkninger, jf. infosoc-direktivets betragtning nr. 18.

Til nr. 6 (§ 11, stk. 3)

Forslaget indebærer en præcisering af, at undtagelsesbestemmelserne i ophavsretslovens kap. 2 ikke finder anvendelse i forhold til et værk eller anden frembringelse m.v., hvor der er sket ulovlig omgåelse af en teknisk foranstaltning, jf. forslaget til § 75 c under nr. 44.

Efter den gældende lovs § 11, stk. 3, er det ikke tilladt at fremstille eksemplarer af et værk i h.t. bestemmelserne i ophavsretslovens kap. 2, når eksemplarfremstillingen sker på grundlag af en gengivelse af værket, som er i strid med § 2. Det betyder, at det forlæg, der anvendes som grundlag for at fremstille et eksemplar i h.t. en undtagelsesbestemmelse, skal være et lovligt eksemplar eller en lovlig tilgængeliggørelse af værket.

Den foreslåede tilføjelse til § 11, stk. 3, skal ses i sammenhæng med forslaget til § 75 c, jf. lovforslagets nr. 44, hvorefter det bl.a. er forbudt at foretage omgåelse af effektive

tekniske foranstaltninger i form af kopispæringer og lign. Kulturministeriet finder det naturligt at tilføje en henvisning til den nye bestemmelse i § 75 c, stk. 1, således at lovens undtagelsesbestemmelser ikke finder anvendelse i tilfælde, hvor der er sket en ulovlig omgåelse af en kopispærring m.v.

Forslaget indebærer, at det fx uanset lovens § 12, stk. 2, nr. 5, ikke er lovligt at fremstille et eksemplar til personlig brug, såfremt forlægget er et værk, hvor en teknisk foranstaltning ulovligt er blevet omgået. I tilfælde, hvor en teknisk foranstaltning omgås med hjemmel i den foreslåede bestemmelse i § 75 d, er der derimod tale om en lovlig omgåelse.

Det bemærkes, at § 11, stk. 3, kun finder anvendelse i forhold til indskrænkninger i ophavsretten og ikke i forhold til lovens aftalelicensbestemmelser, som anses som en måde at forvalte rettigheder på, jf. lovforslagets nr. 5.

Til nr. 7 (§ 11 a)

Bestemmelsen i forslaget til § 11 a er ny.

Forslaget har til formål at gennemføre infosoc-direktivets art. 5, stk. 1, der er obligatorisk for medlemsstaterne.

Efter denne bestemmelse skal det være tilladt at fremstille midlertidige eksemplarer, som er flygtige eller tilfældige, som udgør en integrerende og væsentlig del af en teknisk proces, og som udelukkende har til formål at muliggøre enten en mellemmands transmission i et netværk mellem tredjemænd eller en lovlig brug af et værk, og som ikke har selvstændig økonomisk værdi.

Forslaget skal ses i sammenhæng med forslaget til § 2, stk. 2, 1. pkt., hvorefter også flygtige og tilfældige fikseringer og andre former for midlertidig kopiering omfattes af den ophavsretlige eneret. Efter gældende dansk ret anses visse flygtige og tilfældige fikseringer ikke som omfattet af eneretten til eksemplar fremstilling. En bred eneret til eksemplar fremstilling nødvendiggør en undtagelse vedr. mere tilfældigt prægede former for kopiering, fx automatisk kopiering af materiale i computerens såkaldte cache i forbindelse med browsing på internettet; en sådan kopiering har ikke væsentlig betydning for rettighedshaverne. Forslaget til § 11 a indeholder derfor en sådan undtagelse fra eneretten. Kombinationen af en udvidet eneret og en ny undtagelse i § 11 a svarer i hovedsagen materielt til gældende ret.

Det foreslås at gennemføre direktivbestemmelsen stort set ordret i § 11 a.

Til stk. 1

Bestemmelsen giver alene adgang til at fremstille flygtige eller tilfældige kopier, jf. forslaget til § 11 a, stk. 1, nr. 1. Andre former for midlertidig kopiering er ikke hjemlet i denne bestemmelse. I princippet er det ikke en forudsætning, at det værk, der kopieres, er offentliggjort; i praksis vil de pågældende værker dog formentlig altid være offentliggjorte, da der er tale om brug af værker på internettet og lignende netværk. Bestemmelsen i § 11, stk. 3, om lovligt forlæg finder også anvendelse på undtagelsesbestemmelsen i § 11 a.

Forslaget åbner mulighed for fremstilling af flygtige og tilfældige kopier (jf. nr. 1), som udgør en integreret og væsentlig del af en teknisk proces (jf. nr. 2), i to forskellige situationer, som er angivet i nr. 3:

For det første drejer det sig om netværksoperatører og internetudbydere. Netværksoperatører skal ikke kunne mødes med rettighedsmæssige krav i forbindelse med almindelig mellemmandsvirksomhed på internettet. De eksemplarer, som fremstilles ved, at ophavsretligt beskyttet materiale transporteres gennem et netværk, der stilles til rådighed af en netværksoperatør, vil være undtaget fra eksemplarfremstillingsretten. Også de eksemplarer, som fremstilles i forbindelse med fx en internetudbyders midlertidige lagring af hjemmesider i cachen på serveren (såkaldt proxy caching m.h.p. at opnå større effektivitet og smidigere funktion af transmissionssystemerne), vil være undtaget.

Ifølge direktivets betragtning nr. 33 er det en forudsætning for anvendelse af undtagelsesbestemmelsen, at ”mellemanden ikke ændrer informationen og ikke foretager indgreb i den lovlige anvendelse af teknologi, som er almindelig anerkendt og anvendt af industrien, med det formål at skaffe sig data om anvendelsen af information”. Der henvises i den forbindelse til art. 12 i direktiv 2000/31/EF om elektronisk handel, som er gennemført ved § 14 i e-handelsloven (lov nr. 227 af 22. april 2002).

For det andet drejer det sig om forholdet til slutbrugeren, jf. ordene ”en lovlig brug af et værk”. Når et værk i digital form anvendes ved hjælp af en computer, opstår der automatisk nogle midlertidige kopier, fx i computerens ram eller cache. Forslaget indebærer, at afspilning af digitale medier såsom cd'er og dvd'er samt browsing og lign. vil kunne finde sted, uden at det er nødvendigt at indhente samtykke fra rettighedshaverne til at fremstille disse flygtige og tilfældige kopier.

Det er dog en betingelse, at der er tale om en lovlig brug af de pågældende værker. En brug er lovlig, når den er godkendt af rettighedshaveren, eller når den ikke er undergivet lovmæssige restriktioner, jf. betragtning nr. 33.

Rettighedshaverens godkendelse kan både være udtrykkelig og stiltiende. En godkendelse kan fx være indeholdt i en egentlig aftale mellem bruger og rettighedshaver, eller den kan have form af en ensidig erklæring fra rettighedshaverens side i forbindelse med salg af et værkseksemplar eller tilrådsstilling af et værk på internettet.

En brug må antages ikke at være undergivet lovmæssige restriktioner, hvis brugen enten falder helt uden for de ophavsretlige eneretsbeføjelser eller er dækket af en undtagelse. Browsing på internettet er et eksempel på en handling, der i sig selv ikke er ophavsretligt relevant, eftersom handlingen ikke omfattes af ophavsmandens enerettigheder; en sådan handling er derfor ikke undergivet lovmæssige restriktioner.

Eksemplarfremstillingen er under alle omstændigheder kun tilladt, hvis den ikke har nogen selvstændig økonomisk værdi; det følger af forslaget til § 11 a, stk. 1, nr. 4. Denne bestemmelse skal ses i sammenhæng med den generelle såkaldte tretrin-test, der fremgår af direktivets art. 5, stk. 5, hvorefter undtagelser fra den ophavsretlige eneret bl.a. ikke må indebære urimelig skade for rettighedshavernes legitime interesser.

Betingelserne i § 11 a, stk. 1, nr. 1-4, er kumulative.

Det bemærkes, at en del af den kopiering, der hjemles i forslaget til § 11 a, allerede vil være lovlig i medfør af bestemmelsen i § 12 om kopiering til privat eller personlig brug.

Den foreslåede bestemmelse i § 11 a omfatter alle værksarter undtagen edb-programmer og databaser, jf. stk. 2. I kraft af henvisninger i bestemmelserne i lovens kap. 5 vil § 11 a også gælde for udøvende kunstnere, fremstillere af lyd- og billedoptagelser m.fl.

Til stk. 2

Forslaget til § 11 a, stk. 2, går ud på, at bestemmelsen i stk. 1 om midlertidig kopiering ikke skal gælde for edb-programmer og databaser.

Baggrunden herfor er, at infosoc-direktivet ikke indeholder mulighed for, at edb-programmer og databaser kan omfattes af direktivets art. 5, stk. 1. Det skyldes, at disse værksarter reguleres af hhv. edb-programdirektivet fra 1991 og databasedirektivet fra 1996, og at disse direktiver ikke berøres af infosoc-direktivet, jf. dette direktivs art. 1, stk. 2.

Ophavsretslovens § 36, stk. 1 og 2, indeholder dog en adgang til at fremstille visse teknisk nødvendige kopier i forbindelse med lovlige brug af edb-programmer og databaser. Disse bestemmelser dækker en lang række af de handlinger, der tillades i forhold til de øvrige værksarter i forslaget til § 11 a.

Hertil kommer, at §§ 14 og 15 i lov nr. 227 af 22. april 2002 om elektronisk handel – der bygger på e-handelsdirektivets art. 12 og 13 – indebærer, at internetudbydere, på visse nærmere opregnede betingelser, ikke pådrager sig ansvar for bl.a. automatisk, mellemliggende og midlertidig eller kortvarig oplagring af informationer. Ansvarsfritagelsen får praktisk betydning i det omfang, den pågældende handling må betragtes som en ophavsretskrænkelser i h.t. de ophavsretlige regler. Selv om fx en internetudbyders proxy caching ikke måtte være hjemlet i forslaget til § 11 a f.s.v. angår en database, vil udbyderen kunne være ansvarsfri på grund af bestemmelserne i e-handelslovens § 14 og 15.

I praksis vil retstilstanden for midlertidig kopiering af edb-programmer og databaser på denne baggrund stort set være den samme som for andre værksarter i h.t. § 11 a, stk. 1.

Til nr. 8 (§ 12, stk. 1)

Forslaget indebærer en ændring af den gældende lovs § 12, stk. 1.

Formålet med ændringen er at tilpasse ophavsretslovens regel om privatkopiering til infosoc-direktivets art. 5, stk. 2, litra b.

Efter art. 5, stk. 2, litra b, kan medlemsstaterne indføre indskrænkninger i eksemplarfremstillingsretten med hensyn til eksemplarer på ethvert medium foretaget af en fysisk person til privat brug og til formål, der hverken direkte eller indirekte er kommercielle, forudsat at rettighedshaverne modtager en rimelig kompensation.

Efter den gældende lovs § 12, stk. 1, må enhver fremstille eller lade fremstille enkelte eksemplarer af et offentliggjort værk til sin private brug. Bestemmelsen omfatter kun fysiske personer. Privatkopieringsreglen tillader kopiering til egen brug og til brug for personer, som fremstilleren har et personligt bånd til, dvs. familie, venner og bekendte (privatsfæren). Herudover har ansatte i virksomheder og lign. en vis videre adgang til at kopiere til brug for kolleger, som de ikke har et personligt bånd til.

Det må antages, at denne videre adgang til kopiering til brug for kolleger kan medføre, at eksemplarer, der er fremstillet i overensstemmelse med ophavsretslovens

§ 12, anvendes til formål, der efter direktivet vil blive betragtet som direkte eller indirekte kommercielle. Kulturministeriet finder det på den baggrund nødvendigt at begrænse reglen om privatkopiering.

I overensstemmelse hermed foreslås adgangen til privatkopiering indskrænket i § 12, stk. 1, således at der kun må ske eksemplarfremstilling efter § 12 til en brug, som udelukkende er privat.

Forslaget indebærer, at privatkopieringsreglen kun omfatter kopiering til brug for fremstilleren selv og andre, som fremstilleren har et personligt bånd til.

Den eksemplarfremstilling, som falder uden for reglen om privatkopiering, vil i langt de fleste tilfælde være omfattet af aftalelicensordningen for undervisningsvirksomhed efter lovens § 13 eller af aftalelicensordningen for erhvervsvirksomhed m.v., jf. § 14.

Efter gældende ret kan der benyttes fremmed medhjælp ved kopiering til privat brug med de begrænsninger, som følger af bestemmelsen i § 12, stk. 3. Adgangen til at benytte fremmed medhjælp ændres ikke med lovforslaget. Formuleringen af direktivets art. 5, stk. 2, litra b ("af en fysisk person"), kunne lede til den antagelse, at fremmed medhjælp er udelukket i forbindelse med kopiering til privat brug. Kommissionen har imidlertid tilkendegivet, at art. 5, stk. 2, litra b, også åbner mulighed for eksemplarfremstilling på vegne af en fysisk person til privat brug.

Kravet om rimelig kompensation i art. 5, stk. 2, litra b, er opfyldt gennem den blankbåndsordning, som er hjemlet i ophavsretslovens §§ 39-46. For så vidt angår fotokopiering, må skaden for rettighedshaverne anses for at være så minimal, at der ikke bør gives kompensation, jf. herved infosoc-direktivets betragtning nr. 35 in fine.

Det bemærkes, at forslaget ikke medfører ændringer i adgangen til at foretage digital kopiering, jf. § 12, stk. 2, nr. 5. Digital kopiering vil således fortsat kun kunne ske til personlig brug for fremstilleren eller dennes husstand.

Til nr. 9 (§ 12, stk. 2, nr. 5)

Forslaget er af teknisk karakter. Formålet er at klargøre, at de "andre værker", som nævnes i § 12, stk. 2, nr. 5, er andre værker end edb-programmer og databaser som nævnt i § 12, stk. 2, nr. 3 og 4.

Til nr. 10 (§ 13, stk. 4)

Forslaget indebærer en ændring af den gældende lovs § 13, stk. 4.

Formålet med ændringen er at tilpasse ophavsretslovens regel om læreres og elevers optagelser af egne fremførelser af værker til infosoc-direktivets art. 5, stk. 3, litra a.

Efter art. 5, stk. 3, litra a, kan medlemsstaterne indføre indskrænkninger i eneretten, hvis der er tale om anvendelse til anskueliggørelse i forbindelse med undervisning, såfremt kilden med ophavsmandens navn angives, med mindre dette viser sig umuligt, og det sker i et omfang, som det ikke-kommercielle formål berettiger til.

Efter den gældende lovs § 13, stk. 4, må lærere og elever som led i undervisningsvirksomhed foretage optagelser af deres egne fremførelser af værker. Bestemmelsen hjemler optagelser i forbindelse med enhver form for offentlig eller privat kundskabsformidling, der finder sted i organiseret form. Der er dog ikke adgang til at foretage optagelser ved enkeltarrangementer af underholdende eller alment orienterende karakter eller i forbindelse med privat undervisningsvirksomhed, som det ikke vil være naturligt at sidestille med de uddannelses tilbud, som findes inden for den offentlige uddannelsessektor, herunder fx en danseskole. Dette følger af definitionen af begrebet undervisningsvirksomhed i bemærkningerne til 1995-loven.

Bestemmelsen udelukker således allerede i dag de fleste former for eksemplar fremstilling i undervisningsvirksomhed, hvor formålet er af kommerciel karakter. For at undgå tvivl om, at bestemmelsen stemmer overens med direktivet, foreslås det imidlertid præciseret, at § 13, stk. 4, ikke omfatter optagelser, der sker i erhvervsøjemed.

Forslaget indebærer, at læreres og elevers optagelser af egne fremførelser af værker som led i undervisningsvirksomhed, der sker i erhvervsøjemed, ikke længere kan finde sted uden samtykke fra ophavsmanden.

F.s.v. angår udtrykket erhvervsøjemed henvises til bemærkningerne til lovforslagets nr. 20.

Kravet i art. 5, stk. 3, litra a, om, at kilden skal angives, medmindre dette viser sig umuligt, er opfyldt ved reglen i ophavsretslovens § 11, stk. 2, 2. pkt. Herefter skal kilden angives i overensstemmelse med, hvad god skik kræver, når et værk gengives offentligt i h.t. en bestemmelse i kap. 2.

Til nr. 11 (§ 14)

Forslaget indebærer en ændring af den gældende lovs § 14.

Formålet med ændringen er at lette rettighedsklareringen i forbindelse med fotokopiering af musikværker i institutioner, organisationer og virksomheder.

Efter den gældende lovs § 14 kan offentlige eller private institutioner, organisationer og erhvervsvirksomheder til intern brug i deres virksomhed ved fotokopiering eller lign. fremstille eller lade fremstille eksemplarer af fagmæssige artikler i aviser, tidsskrifter og samleværker, af korte afsnit af andre udgivne værker af fagmæssig art samt af illustrationer, som er gengivet i tilslutning til teksten, såfremt betingelserne for aftalelicens efter § 50 er opfyldt. Bestemmelsen omfatter ikke musikværker.

Dansk Musikforlæggerforening, Dansk Komponistforening, Danske Jazz-, Beat- og Folkemusikautorer samt Danske Populærautorer er i efteråret 2001 blevet optaget som medlemmer af Copy-Dan, Erhvervskopier, som er den organisation, der indgår aftaler i h.t. § 14. Formålet har været, at Copy-Dan, Erhvervskopier skal indgå aftaler om eksemplar fremstilling af musikværker på vegne af disse rettighedshavergrupper. Copy-Dan, Erhvervskopier har i den forbindelse anført over for Kulturministeriet, at det ville være hensigtsmæssigt, hvis sådanne aftaler kunne indgås med aftalelicensvirkning.

Kulturministeriet finder det naturligt at udvide aftalelicensen i § 14 til også at omfatte musikværker. Herved øges mulighederne for aftaleløsninger på området, hvilket er til fordel for såvel brugere som rettighedshavere. Det bemærkes, at infosoc-direktivet ikke indeholder nogen begrænsninger i relation til aftalelicenser, jf. betragtning nr. 18.

Det foreslås på den baggrund at tilføje musikværker til lovteksten til § 14.

Dermed kan fx noder, becifringer og sangtekster samt illustrationer i tilknytning hertil fotokopieres i institutioner, organisationer og virksomheder på aftalelicensvilkår. Udvidelsen af aftalelicensen i § 14 giver brugere, der har indgået aftale med en godkendt organisation, som omfatter en væsentlig del af ophavsmænd til musikværker, der anvendes i Danmark, en ret til at kopiere alle musikværker inden for rammerne af § 14, selvom ophavsmanden ikke repræsenteres af organisationen.

Til nr. 12 (§ 15)

Forslaget indebærer en ændring af den gældende lovs § 15.

Formålet med ændringen er at tilpasse ophavsretslovens regel om eksemplar fremstilling på sygehuse m.v. til infosoc-direktivets art. 5, stk. 2, litra e.

Efter art. 5, stk. 2, litra e, kan medlemsstaterne indføre indskrænkninger i eksemplar fremstillingsretten m.h.t. eksemplarer af radio- og fjernsynsudsendelser foretaget af sociale institutioner med ikke-kommercielle formål som fx hospitaler eller fængsler, forudsat at rettighedshaverne modtager en rimelig kompensation.

Efter den gældende lovs § 15 må sygehuse, plejehjem, fængsler og andre døgninstitutioner inden for social- og sundhedsområdet, kriminalforsorgen og lign. til kortvarig brug for institutionens beboere m.fl. foretage optagelser af værker, der udsendes i radio eller fjernsyn. Bestemmelsen, som er en indskrænkning i eneretten til eksemplar fremstilling, gælder for alle sygehuse, plejehjem og fængsler mv., uanset om de er kommercielle eller ikke-kommercielle.

Kulturministeriet finder det derfor nødvendigt at begrænse bestemmelsen til kun at hjemle optagelser, der ikke sker i erhvervsøjemed.

Udtrykket erhvervsøjemed skal forstås bredt og dækker både direkte og indirekte erhvervsøjemed. Udtrykket omfatter navnlig aktiviteter, der sker som led i privat erhvervsvirksomhed eller virksomhed, som må sidestilles hermed.

En optagelse kan desuden anses for at ske i erhvervsøjemed, hvis den eksempelvis sker for at generere et overskud. Der er derimod ikke tale om en optagelse i erhvervsøjemed, hvis optagelsen foretages mod symbolsk betaling eller betaling, som kun har til formål at dække de faktiske udgifter forbundet hermed.

Art. 5, stk. 2, litra e, indeholder et krav om rimelig kompensation til rettighedshaverne. Ifølge betragtning nr. 35 bør der imidlertid ikke være betalingspligt i situationer, hvor skaden for rettighedshaveren er minimal. Da § 15 kun tillader optagelser til kortvarig brug og – efter forslaget – i ikke-erhvervs mæssige sammenhænge, finder Kulturministeriet, at skaden for rettighedshaverne må anses for at være så minimal, at der ikke er tilstrækkeligt grundlag for at etablere en kompensationsordning.

Til nr. 13 (§ 16, stk. 1)

Forslaget indebærer en ændring af den gældende lovs § 16.

Formålet med ændringen er at tilpasse ophavsretslovens regel om eksemplarfremsstilling på arkiver, biblioteker og museer til infosoc-direktivets art. 5, stk. 2, litra c.

Efter art. 5, stk. 2, litra c, kan medlemsstaterne indføre indskrænkninger i eksemplarfremsstillingsretten med hensyn til særlige eksemplarer, som fremstilles af bl.a. offentligt tilgængelige biblioteker eller museer, eller af arkiver, og som ikke har til formål at opnå direkte eller indirekte økonomiske eller kommercielle fordele.

Ifølge den gældende lovs § 16 kan kulturministeren fastsætte nærmere regler, hvorefter arkiver, biblioteker og museer på nærmere fastsatte vilkår kan fremstille enkelte eksemplarer af værker til brug i deres virksomhed. Bemyndigelsen er udmøntet ved bekendtgørelse nr. 876 af 28. november 1997 om arkivers, bibliotekers og museers adgang til at fremstille eksemplarer af litterære og kunstneriske værker m.v. Herefter kan statslige og kommunale arkiver, offentlige biblioteker samt andre biblioteker, der helt eller delvist finansieres af det offentlige, og statslige museer samt museer, der er godkendt efter museumsloven, fremstille visse eksemplarer af værker og andre frembringelser til brug i deres virksomhed. Bekendtgørelsen nævner kun ikke-kommercielle institutioner, men principielt omfatter bemyndigelsen i lovens § 16 også kommercielle arkiver, biblioteker og museer.

Kulturministeriet finder det på den baggrund principielt nødvendigt at begrænse bestemmelsen i § 16, således at den kun hjemler eksemplarfremsstilling, der ikke sker i erhvervsøjemed.

Forslaget indebærer ingen ændringer i praksis, da bekendtgørelsen hidtil kun har omfattet eksemplarfremsstilling til brug for ikke-kommercielle arkiver, biblioteker og museers virksomhed.

Den eksemplarfremsstilling, som ikke kan tillades efter forslaget til § 16, vil i et vist omfang være omfattet af aftalelicensordningen for erhvervsvirksomhed mv. i § 14.

Til nr. 14 (§ 16, stk. 2)

Bestemmelsen i forslaget til § 16, stk. 2, er ny.

Forslaget har til formål at lette mulighederne for rettighedsklarering i forbindelse med digital overføring af tekster såvel mellem offentlige biblioteker som fra offentlige biblioteker direkte til den enkelte bruger.

Efter ophavsretslovens § 12, stk. 2, nr. 5, er det tilladt at fremstille eksemplarer i digital form af andre værker end edb-programmer og databaser, såfremt det sker til personlig brug. Bestemmelsen giver ikke mulighed for at benytte medhjælp af andre end personer, som tilhører den pågældende husstand. Dette udelukker fx et bibliotek fra, som led i lånesamarbejdet, at fremstille et eksemplar i digital form på bestilling fra en privatperson.

I lovens § 16 er der hjemmel til at fastsætte nærmere regler om eksemplarfremstilling inden for arkiver, biblioteker og museer. Denne bemyndigelse er udmøntet i bekendtgørelse nr. 876 af 28. november 1997, hvorefter bl.a. biblioteker frit kan fremstille eksemplarer i digital form af værker i deres samlinger, såfremt det sker i bevaringsøjemed m.v. Det følger imidlertid samtidig af lovens § 16, 2. pkt., at eksemplarer i digital form, der er fremstillet i overensstemmelse med bekendtgørelsen, ikke må gøres tilgængelige for almenheden uden for biblioteket. Sådanne eksemplarer må efter bekendtgørelsens § 7 alene anvendes til personligt gennemsyn eller studium på stedet. Enhver form for anvendelse af digital teknik i forbindelse med levering af dokumenter til enkeltpersoner og i det interurbane lånesamarbejde er således ikke tilladt uden samtykke fra rettighedshaverne.

Efter infosoc-direktivets art. 5, stk. 2, litra c, er det muligt at gøre en undtagelse fra rettighedshavernes eneret til eksemplarfremstilling, når det gælder visse former for eksemplarfremstilling inden for bl.a. offentligt tilgængelige biblioteker. I præambelbetragtning nr. 40 er det imidlertid præciseret, at en sådan undtagelse ikke omfatter bibliotekers onlinelevering af beskyttede værker eller andre frembringelser.

Samlet betyder dette, at det såvel efter gældende ret som efter direktivet kun er tilladt for bibliotekerne efter en konkret bestilling fra en låner at udlevere kopier af artikler og lign. i papirform.

Bibliotekssektoren har over for Kulturministeriet peget på, at det forekommer u hensigtsmæssigt og utidssvarende, at bibliotekerne ikke kan anvende den digitale kommunikationsteknologi som led i lånesamarbejdet med andre biblioteker og direkte i forhold til brugerne. Bibliotekerne har oplyst, at de støder på vanskeligheder, når de på eneretsbasis skal foretage den fornødne brede rettighedsklarering, ikke mindst i forhold til udenlandske rettighedshavere. De har derfor fremsat ønske om, at der evt. ved hjælp af en aftalelicensordning åbnes mulighed for, at et bibliotek kan sende en digital kopi til et andet bibliotek eller direkte til slutbrugeren ved anvendelse af e-mail og lign.

En aftalelicens vil være til fordel for bibliotekerne, deres brugere og rettighedshaverne, da den vil gøre det lettere at klarere rettighederne. Ifølge

betragtning nr. 18 indebærer direktivet ikke nogen begrænsning i forhold til anvendelsen af aftalelicenser.

Kulturministeriet foreslår på denne baggrund, at der gennemføres en ny aftalelicensordning, hvorefter offentlige biblioteker kan gengive tekster fra aviser, tidsskrifter og samleværker, kortere afsnit af bøger og andre udgivne litterære værker samt illustrationer, som er gengivet i tilslutning til teksten.

Aftalelicens efter § 50 indebærer, at bibliotekerne ved at indgå aftale med en godkendt organisation, som repræsenterer en væsentlig del af ophavsmændene til en bestemt art af værker, efter loven får ret til at udnytte værker af samme art, selv om ophavsmændene til disse værker ikke repræsenteres af organisationen, herunder udenlandske ophavsmænd.

Efter forslaget vil bibliotekerne få mulighed for fx at anvende digitale telefax- og kopimaskiner samt andre former for onlinelevering i lånesamarbejdet, forudsat der er indgået en aftale med en repræsentativ organisation, som er godkendt af kulturministeren. De organisatoriske forudsætninger for en ny aftalelicens på dette område må efter Kulturministeriets opfattelse skønnes at være til stede, idet Copy-Dan, Erhvervskopier må antages at kunne udvide sit administrationsområde til også at omfatte bibliotekernes onlinelevering af tekster.

Med udtrykket gengive er det præciseret, at bibliotekerne både må overføre tekster i digital form, fx ved en onlinetransmission, og foretage den for overføringen nødvendige eksemplar fremstilling. Bestemmelsen omfatter både den eksemplar fremstilling, der finder sted som led i en transmission, og de eksemplarer, der fremstilles hos modtageren. Retten til videre udnyttelse afhænger af de i øvrigt gældende regler. Det betyder, at en slutbruger, som har modtaget en tekst i digital form fra et bibliotek, ikke må videresende den til andre. Det er i øvrigt overladt til parternes aftale at fastlægge grænserne for den udnyttelse, som kan finde sted med hjemmel i bestemmelsen.

Efter bestemmelsen må bibliotekerne gengive

- artikler fra aviser, tidsskrifter og samleværker,
- kortere afsnit af bøger og andre udgivne litterære værker samt
- illustrationer, som er gengivet i tilslutning til teksten.

Ved samleværker forstås værker, der er en sammenstilling af værker eller dele af værker i henhold til ophavsretslovens § 5.

Når det ikke drejer sig om artikler, men om bøger og andre udgivne litterære værker, må der kun gengives korte afsnit. Bestemmelsen giver ikke adgang til at gengive hele hånd- eller lærebøger m.v., men kun afsnit heraf i et omfang, der svarer til gengivelse af artikler fra aviser, tidsskrifter m.v. Det forudsættes, at værkerne skal være udgivne, for at bestemmelsen finder anvendelse. Efter ophavsretslovens § 8, stk. 2, anses et værk for udgivet, når eksemplarer af værket med ophavsmandens samtykke er bragt i handelen eller på anden måde spredt blandt almenheden.

Med hensyn til gengivelse af illustrationer forudsættes det, at de er gengivet i tilslutning til teksten. Udtrykket i tilslutning til teksten svarer til det i den gældende lovs § 14 anvendte.

Aftaler med aftalelicensudløsende virkning indgået i henhold til § 16, stk. 2, skal respektere eventuelle dispositionsbegrænsende aftaler, som et bibliotek måtte have truffet med en rettighedshaver. Det kan fx dreje sig om abonnementsordninger og licensaftaler vedrørende tidsskrifter, databaser m.v., som kan indeholde særlige begrænsninger i bibliotekernes anvendelse af materialet, fx at det kun må benyttes på stedet.

Efter bestemmelsen i stk. 2, 2. pkt., falder udsendelse i radio og fjernsyn og tilrådighedsstillelse on demand uden for aftalelicensens anvendelsesområde; det vil efter Kulturministeriets opfattelse være for vidtgående at lade aftalelicensen omfatte disse udnyttelsesformer. Ministeriet vil følge udviklingen nøje m.h.p. at vurdere, om der i fremtiden skulle være grundlag for at udvide ordningen.

Til nr. 15 (§ 17, stk. 1)

Forslaget indebærer en ændring af den gældende lovs § 17, stk. 1, 2. pkt.

Formålet med ændringen er at tilpasse ophavsretslovens regel om eksemplar fremstilling m.v. til syns- og hørehandicappede til infosoc-direktivets art. 5, stk. 3, litra b.

Efter art. 5, stk. 3, litra b, kan medlemsstaterne indføre indskrænkninger i eneretten, hvis der er tale om ikke-kommercielle anvendelser til gavn for handicappede.

Ifølge den gældende lovs § 17, stk. 1, 1. pkt., er det tilladt at gengive og sprede eksemplarer af udgivne værker, når gengivelsen og de spredte eksemplarer er særligt bestemt til brug for blinde, svagtseende, døve og talelidende samt personer i øvrigt, der på grund af handicap er ude af stand til at læse trykt tekst. Sker gengivelsen eller

eksemplarspredningen i erhvervsøjemed, har ophavsmanden i h.t. bestemmelsens 2. pkt. krav på vederlag.

Tvangslicensen i § 17, stk. 1, 2. pkt., harmonerer ikke med direktivets art. 5, stk. 3, litra b. Det er derfor nødvendigt at ophæve tvangslicensen, ligesom bestemmelsen i § 17, stk. 1, 1. pkt., skal begrænses til ikke at omfatte gengivelse og spredning, der sker i erhvervsøjemed.

Forslaget indebærer, at der ikke længere – i erhvervsøjemed – kan ske gengivelse eller spredning af eksemplarer til brug for handicappede uden samtykke fra ophavsmanden.

Udtrykket erhvervsøjemed skal forstås bredt og dækker både direkte og indirekte erhvervsøjemed. Udtrykket omfatter navnlig aktiviteter, der sker som led i privat erhvervsvirksomhed eller virksomhed, som må sidestilles hermed.

En gengivelse eller en spredning kan desuden anses for at ske i erhvervsøjemed, hvis gengivelsen eller spredningen eksempelvis sker for at generere et overskud. Der er derimod ikke tale om en gengivelse eller en spredning i erhvervsøjemed, hvis gengivelsen eller spredningen sker mod symbolsk betaling eller betaling, som kun har til formål at dække de faktiske udgifter forbundet hermed.

Til nr. 16 (§ 18, stk. 2)

Forslaget indebærer en ændring af den gældende lovs § 18, stk. 2.

Formålet med ændringen er at tilpasse ophavsretslovens antologiregel til infosoc-direktivets art. 5, stk. 3, litra a.

Efter art. 5, stk. 3, litra a, kan medlemsstaterne indføre indskrænkninger i retten til eksemplar fremstilling, hvis der er tale om anvendelse til anskueliggørelse i forbindelse med undervisning, såfremt kilden med ophavsmandens navn angives, medmindre dette viser sig umuligt, og det sker i et omfang, som det ikke-kommercielle formål berettiger til.

Efter den gældende lovs § 18, stk. 1, må mindre dele af litterære værker og musikværker eller sådanne værker af ringe omfang til brug i undervisningsvirksomhed gengives i samleværker sammenstillet af bidrag fra et større antal ophavsmænd, når 5 år er forløbet efter det år, da værket blev udgivet. I tilslutning til teksten kan også kunstværker og værker af beskrivende art gengives, når

5 år er forløbet efter det år, da værket blev offentliggjort. Ophavsmanden har krav på vederlag.

Tvangslicensen finder ikke anvendelse på værker, der er udarbejdet til brug i undervisningsvirksomhed, jf. § 18, stk. 2. Herudover er der ingen begrænsninger. Antologireglen kan således bruges til både kommercielle og ikke-kommercielle formål, hvilket ikke harmonerer med direktivets art. 5, stk. 3, litra a.

Det er på den baggrund nødvendigt at begrænse reglen til ikke at omfatte gengivelse i erhvervsøjemed. Dette gøres mest naturligt i § 18, stk. 2.

Forslaget indebærer, at værker ikke uden samtykke fra ophavsmanden kan gengives i en undervisningsantologi, såfremt det sker i erhvervsøjemed.

F.s.v. angår udtrykket erhvervsøjemed henvises til bemærkningerne til lovforslagets nr. 20.

Kravet i art. 5, stk. 3, litra a, om, at kilden skal angives, medmindre dette viser sig umuligt, er opfyldt ved reglen i ophavsretslovens § 11, stk. 2, 2. pkt. Herefter skal kilden angives i overensstemmelse med, hvad god skik kræver, når et værk gengives offentligt i h.t. en bestemmelse i kap. 2.

Til nr. 17 (§ 19, stk. 1)

Forslaget indebærer en ændring af ophavsretslovens § 19, stk. 1.

Formålet er at gennemføre infosoc-direktivets art. 4 i dansk ret.

Efter denne bestemmelse udtømmes (konsumeres) spredningsretten kun, når et værkseksemplar sælges eller på anden måde overdrages inden for Fællesskabet af rettighedshaveren eller med dennes samtykke. Med Fællesskabet sidestilles andre lande inden for Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (EØS), der ud over EU-landene tæller Norge, Island og Liechtenstein.

Den gældende lovs § 19, stk. 1, giver ret til fri viderespredning af et eksemplar af et værk, uanset hvor i verden salget – eller anden form for overdragelse af ejendomsretten – har fundet sted. Dette kaldes international konsumtion. For så vidt angår udøvende kunstnere, producenter af lyd- og billedoptagelser samt radio- og tv-foretagender er der dog på baggrund af et EU-direktiv fra 1992 allerede gennemført regler om regional konsumtion, således at kun salg m.v. i et EØS-land udløser konsumtion; dette

fremgår af de særlige bestemmelser i den gældende lovs § 65, stk. 4, § 66, stk. 2, § 67, stk. 2, og § 69, stk. 3.

Under forhandlingerne i Bruxelles om infosoc-direktivet indtog Danmark det standpunkt, at art. 4 burde tillade medlemsstaterne at have regler om international konsumtion af spredningsretten. Et stort flertal af EU-landene gik modsat ind for, at medlemsstaterne i national lovgivning ikke må tillade mere end EØS-konsumtion. I forbindelse med direktivets vedtagelse blev der optaget en erklæring i rådsprotokollen om, at Danmark, Irland, Luxembourg, Holland, Finland og Sverige er tilhængere af international konsumtion, og at disse lande vil understrege behovet for at genoverveje spørgsmålet om konsumtion i lyset af den internationale udvikling og løbende debat om international konsumtion på varemærkeområdet.

For at overholde forpligtelserne i infosoc-direktivet er det imidlertid nødvendigt at ændre § 19, stk. 1, således at kun salg m.v. af værkseksemplarer i et EØS-land medfører konsumtion og dermed ret til at videresprede eksemplaret i form af salg, gave og lign. Det er herefter en forudsætning, at rettighedshaveren ikke alene har givet samtykke til, at eksemplaret bliver solgt eller på anden måde overdraget, men også at eksemplaret er bragt på markedet i et *EØS-land*.

Hvad angår viderespredning i form af udlån og udlejning foreslås det i § 19, stk. 1, 2. pkt., at gøre en undtagelse fra reglen om EØS-konsumtion; der henvises til lovforslagets nr. 18.

Den ændrede bestemmelse forhindrer viderespredning af værkseksemplarer, der er erhvervet ved parallelimport eller anden form for import fra lande uden for EØS. I sådanne tilfælde er viderespredning til almenheden kun tilladt, hvis rettighedshaveren har givet samtykke. Det må dog forventes, at rettighedshaveren – fx et forlag – normalt vil have interesse i at give dette samtykke. Endvidere vil eksempelvis danske boghandlers erhvervelse af bøger fra udlandet ofte ske direkte fra den udenlandske forlægger; indhentelse af det fornødne samtykke kan således foregå i forbindelse med bestillingen af bøgerne.

Eksemplarer af værker, der ikke nyder ophavsretlig beskyttelse, kan under alle omstændigheder frit spredes videre.

Det følger af direktivets betragtning nr. 29, at konsumtion kun er relevant ved distribution af fysiske medier, ikke ved tjenester, herunder onlinetjenester. Der indtræder heller ikke konsumtion f.s.v. angår eksemplarer, der med rettighedshaverens samtykke er fremstillet af en bruger af en onlinetjeneste, fx en kopi af en database på

internettet; her beror adgangen til at sprede eksemplaret til almenheden på aftalen mellem rettighedshaveren og brugeren. Dette svarer til gældende dansk ret.

Til nr. 18 (§ 19, stk. 1, 2. pkt.)

Forslaget til en ny bestemmelse i § 19, stk. 1, 2. pkt., skal ses i sammenhæng med lovforslagets nr. 17, hvorefter konsumtion af spredningsretten på grund af infosoc-direktivets art. 4 begrænses til kun at gælde for overdragelse af eksemplarer inden for Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (EØS). Denne forpligtelse gælder imidlertid kun for viderespredning i form af salg, gave og lign., men ikke udlån og udlejning. Dette følger af direktivets betragtning nr. 28; i modsætning til dansk ret betragtes udlån og udlejning efter EU-retten ikke som eksemplarspredning.

En begrænsning til EØS-konsumtion for udlån og udlejning vil efter Kulturministeriets opfattelse skabe unødige problemer for navnlig biblioteksudlån af bøger. Når biblioteker foretager udlån af bl.a. litteratur på indvandrersprog, sker det ofte på basis af bøger købt direkte fra lande som Tyrkiet og Pakistan.

På denne baggrund foreslås det at gennemføre en undtagelse fra reglen i forslaget til stk. 1, 1. pkt., om EØS-konsumtion, således at retten til viderespredning i form af udlån og udlejning gælder, uanset om værkseksemplaret er købt eller på anden måde erhvervet i et EØS-land eller et land uden for EØS. Biblioteker kan således uden samtykke fra rettighedshaverne udlåne bøger, der er købt i tredjelande, der ikke er medlemmer af EØS. Dette svarer til gældende ret. Det er fortsat en betingelse for konsumtion af udlåns- og udlejningsretten, at værkseksemplarerne er solgt eller på anden måde overdraget til andre med ophavsmandens samtykke, jf. stk. 1, 1. pkt. Undtagelser fra adgangen til udlån og udlejning til almenheden er fastsat i § 19, stk. 2 og 3.

Hverken biblioteker eller andre vil uden samtykke kunne videresprede eksemplarer af værker til almenheden i form af salg, gave og lign., såfremt eksemplarerne er købt i et land uden for EØS. Det er konsekvensen af forslaget til § 19, stk. 1, 1. pkt.

Til nr. 19 (§ 20, stk. 2)

Forslaget om ophævelse af lovens § 20, stk. 2, er af teknisk karakter.

Som nævnt i bemærkningerne til forslaget nr. 2 (vedr. § 2, stk. 3, nr. 2) foreslås det at revidere det ophavsretlige visningsbegreb, således at dette begreb alene omfatter visning af et fysisk eksemplar af et værk for en tilstedeværende kreds af personer. De former for

visning, der er nævnt i den gældende lovs § 20, stk. 2, herunder udsendelse af kunstværker i fjernsyn, vil dermed ikke længere indgå i visningsbegrebet, hvorfor bestemmelsen bør udgå. Forslaget indebærer ingen realændring i forhold til gældende ret.

Til nr. 20 (§ 21, stk. 2)

Forslaget indebærer en ændring af den gældende lovs § 21, stk. 2.

Formålet med ændringen er at tilpasse ophavsretslovens regel om fri offentlig fremførelse i undervisningsvirksomhed til infosoc-direktivets art. 5, stk. 3, litra a.

Efter art. 5, stk. 3, litra a, kan medlemsstaterne indføre indskrænkninger i retten til overføring til almenheden, hvis der er tale om anvendelse til anskueliggørelse i forbindelse med undervisning, såfremt kilden med ophavsmandens navn angives, medmindre dette viser sig umuligt, og det sker i et omfang, som det ikke-kommercielle formål berettiger til.

Efter den gældende lovs § 21, stk. 1, nr. 2, er der fri adgang til offentlig fremførelse af udgivne værker bortset fra scene- og filmværker til brug ved undervisning. Det fremgår af bemærkningerne til 1998-loven, at værksfremførelser, der sker i forbindelse med undervisning i enkelte skoleklasser og lign., ofte ikke vil være offentlige på grund af den personlige tilknytning, der er mellem læreren og de enkelte elever. Den særlige undtagelse i § 21, stk. 1, nr. 2, har derfor kun betydning for undervisning, der sker for en bredere, ubestemt kreds, fx offentlige forelæsninger og fjernundervisning via internettet. Udtrykket undervisning dækker ifølge bemærkningerne til 1995-loven enhver form for offentlig eller privat kundskabsformidling, der finder sted i organiseret form. Der kan dog ikke ske offentlig fremførelse ved enkeltarrangementer af underholdende eller alment orienterende karakter eller i forbindelse med privat undervisningsvirksomhed, som det ikke vil være naturligt at sidestille med de uddannelses tilbud, som findes inden for den offentlige uddannelsessektor, herunder fx en danseskole.

Bestemmelsen i § 21, stk. 1, nr. 2, gælder ikke for fremførelse af databaser i undervisningsvirksomhed, der sker i erhvervsøjemed, jf. § 21, stk. 2, 2. led. Omvendt kan alle andre værker bortset fra scene- og filmværker fremføres offentligt i sådan undervisningsvirksomhed.

På baggrund af forståelsen af udtrykket undervisning udelukker § 21, stk. 1, nr. 2, allerede i dag de fleste former for offentlig fremførelse i undervisningsvirksomhed,

hvor formålet er af kommerciel karakter. For at undgå tvivl om, at bestemmelsen stemmer overens med direktivet, foreslås det imidlertid, at ordene ”af databaser” slettes i § 21, stk. 2.

Forslaget indebærer, at der ikke uden samtykke fra ophavsmanden kan ske offentlig fremførelse af nogen værksart i forbindelse med undervisning, der sker i erhvervsøjemed.

Det følger af infosoc-direktivets betragtning nr. 42, at en uddannelsesaktivitets ikke-kommercielle karakter bestemmes af selve aktiviteten. Den pågældende institutions organisationsstruktur og finansieringsmåde er ikke afgørende faktorer i denne henseende.

Udtrykket erhvervsøjemed skal som hidtil forstås bredt og dækker både direkte og indirekte erhvervsøjemed. Udtrykket omfatter navnlig aktiviteter, der sker som led i privat erhvervsvirksomhed eller virksomhed, som må sidestilles hermed.

En fremførelse kan desuden anses for at ske i erhvervsøjemed, hvis fremførelsen eksempelvis sker for at generere et overskud. Der er derimod ikke tale om en fremførelse i erhvervsøjemed, hvis den sker mod symbolsk betaling eller betaling, som kun har til formål at dække de faktiske udgifter forbundet hermed. Fremførelser på fx højskoler, privatskoler og private gymnasier sker således som udgangspunkt ikke i erhvervsøjemed.

Kravet i art. 5, stk. 3, litra a, om, at kilden skal angives, medmindre dette viser sig umuligt, er opfyldt ved reglen i ophavsretslovens § 11, stk. 2, 2. pkt. Herefter skal kilden angives i overensstemmelse med, hvad god skik kræver, når et værk gengives offentligt i h.t. en bestemmelse i kap. 2.

Til nr. 21 (§ 21, stk. 3)

Forslaget indebærer en ændring af den gældende lovs § 21, stk. 3. Formålet er at udvide bibliotekernes frie adgang til at gøre værker tilgængelige ved hjælp af teknisk udstyr for enkeltpersoner på stedet.

Efter § 21, stk. 3, 1. pkt., kan udgivne eksemplarer af filmværker, musikværker og værker i digital form stilles til rådighed for enkeltpersoner på offentlige biblioteker til personligt gennemsyn eller studium på stedet ved hjælp af teknisk udstyr. Eksemplarfremstilling er ifølge 2. pkt. ikke tilladt. Et værk anses for udgivet, når eksemplarer af værket med ophavsmandens samtykke er bragt i handelen eller på

anden måde spredt blandt almenheden, jf. ophavsretslovens § 8, stk. 2. Det er således ikke tilstrækkeligt, at værket er offentliggjort, dvs. lovligt er gjort tilgængeligt for almenheden, jf. § 8, stk. 1.

Efter infosoc-direktivets art. 5, stk. 3, litra n, kan medlemsstaterne indføre indskrænkninger i eneretten, hvis der er tale om anvendelse i form af overføring eller tilrådighedsstillelse med henblik på forskning eller privat studium for enkeltpersoner i almenheden ved dertil indrettede terminaler på stedet i bl.a. biblioteker af værker og andre frembringelser, som bibliotekerne har i deres samlinger, og som ikke er genstand for salg eller licens.

Da bestemmelsen i § 21, stk. 3, udelukkende omfatter udgivne eksemplarer af visse værksarter, har bibliotekerne ikke fri adgang til at gøre værker, der kun er offentliggjorte, fx i fjernsynet, i radioen eller på internettet, tilgængelige for enkeltpersoner på stedet. En sådan adgang kræver individuel klarering, hvilket er en meget omfattende opgave i forhold til det store antal værker, som offentliggøres særligt på internettet uden samtidig at være udgivet.

Af hensyn til de offentlige bibliotekers formidlingsforpligtelser finder Kulturministeriet derfor, at § 21, stk. 3, bør udvides til at omfatte tilgængeliggørelse af alle offentliggjorte værker.

Forslaget omfatter kun fremførelse på stedet, fx i form af tilstedeværende personers browsing på internettet eller afspilning af en video for en enkelt biblioteksbruger. Der vil dermed typisk ikke være tale om nogen overføring, jf. definitionen af dette begreb i bemærkningerne til lovforslagets nr. 4. Forslaget omfatter dog den form for overføring, der sker ved tilrådighedsstillelse via terminaler i ét rum af digitale værker fra en server i et andet rum på biblioteket. Infosoc-direktivets art. 5, stk. 3, litra n, hjemler en sådan indskrænkning af overføringsretten.

Bibliotekerne kan kun udnytte bestemmelsen i § 21, stk. 3, med respekt af eventuelle dispositionsbegrænsende aftaler, fx abonnementsordninger og licensaftaler om tidsskrifter og databaser.

Forbudet i § 21, stk. 3, 2. pkt., mod eksemplarfremstilling er uforeneligt med forslaget til en ny § 11 a, og må derfor udgå. Ændringen betyder dog ikke, at der gives adgang til eksemplarfremstilling ud over, hvad § 11 a tillader.

Til nr. 22 (§ 23, stk. 1)

Forslaget indebærer en ændring af den gældende lovs § 23, stk. 1.

Formålet med ændringen er at tilpasse ophavsretslovens regel om gengivelse af kunstværker i kritiske eller videnskabelige fremstillinger til infosoc-direktivets art. 5, stk. 3, litra a.

Efter art. 5, stk. 3, litra a, kan medlemsstaterne indføre indskrænkninger i eneretten, hvis der er tale om anvendelse med henblik på videnskabelig forskning, såfremt kilden med ophavsmandens navn angives, medmindre dette viser sig umuligt, og det sker i et omfang, som det ikke-kommercielle formål berettiger til.

Ifølge den gældende lovs § 23, stk. 1, må offentliggjorte kunstværker og værker af beskrivende art, jf. § 1, stk. 2, frit gengives i kritiske og videnskabelige fremstillinger i tilslutning til teksten, når det sker i overensstemmelse med god skik og i det omfang, som betinges af formålet. Bestemmelsen gælder for alle kritiske og videnskabelige fremstillinger, uanset om formålet er kommercielt eller ikke-kommercielt.

Kulturministeriet finder det på den baggrund nødvendigt at begrænse reglen, så den ikke gælder for gengivelse i erhvervsøjemed.

Forslaget indebærer, at kunstværker ikke længere kan gengives i kritiske og videnskabelige fremstillinger i erhvervsøjemed uden samtykke fra ophavsmanden.

Det følger af infosoc-direktivets betragtning nr. 42, at en videnskabelig eller forskningsmæssig aktivitets ikke-kommercielle karakter bestemmes af selve aktiviteten. Den pågældende institutions organisationsstruktur og finansieringsmåde er ikke afgørende faktorer i denne henseende.

Udtrykket erhvervsøjemed skal forstås bredt og dækker både direkte og indirekte erhvervsøjemed. Udtrykket omfatter navnlig aktiviteter, der sker som led i privat erhvervsvirksomhed eller virksomhed, som må sidestilles hermed.

En gengivelse kan desuden anses for at ske i erhvervsøjemed, hvis gengivelsen eksempelvis sker for at generere et overskud. Der er derimod ikke tale om en gengivelse i erhvervsøjemed, hvis den sker mod symbolsk betaling eller betaling, som kun har til formål at dække de faktiske udgifter forbundet hermed.

Højere læreanstalter og andre institutioner, der udfører forskningsvirksomhed, fx Nationalmuseet og Det Kgl. Bibliotek, vil som udgangspunkt fortsat frit kunne gengive kunstværker og værker af beskrivende art i kritiske og videnskabelige

fremstillinger i overensstemmelse med § 23, stk. 1. Fx kan Nationalmuseet frit gengive et offentliggjort kunstværk i en artikel rettet til forskere.

Gengivelse af kunstværker i kritiske og videnskabelige fremstillinger i erhvervsøjemed foreslås omfattet af aftalelicensen i § 23, stk. 2, jf. lovforslagets nr. 23.

Kravet i art. 5, stk. 3, litra a, om, at kilden skal angives, medmindre dette viser sig umuligt, er opfyldt ved reglen i ophavsretslovens § 11, stk. 2, 2. pkt. Herefter skal kilden angives i overensstemmelse med, hvad god skik kræver, når et værk gengives offentligt i h.t. en bestemmelse i kap. 2.

Til nr. 23 (§ 23, stk. 2)

Forslaget indebærer en ændring af den gældende lovs § 23, stk. 2.

Formålet med ændringen er at lette rettighedsklareringen i forbindelse med erhvervmæssig gengivelse af kunstværker i kritiske og videnskabelige fremstillinger; en gengivelse, der som følge af gennemførelsen af infosoc-direktivets art. 5, stk. 3, litra a, jf. lovforslagets nr. 22, ikke længere er fri i h.t. § 23, stk. 1.

Efter den gældende lovs § 23, stk. 2, 1. pkt., må et offentliggjort kunstværk gengives i en alment oplysende fremstilling, såfremt betingelserne for aftalelicens efter § 50 er opfyldt. Dette gælder dog efter 2. pkt. ikke, såfremt ophavsmanden over for nogen af de aftalesluttende parter har nedlagt forbud mod værkets gengivelse.

Da infosoc-direktivet ikke indeholder nogen begrænsninger i relation til aftalelicenser, jf. betragtning nr. 18, finder Kulturministeriet det naturligt at udvide aftalelicensen i § 23, stk. 2, til også at omfatte gengivelse af kunstværker i kritiske og videnskabelige fremstillinger i erhvervsøjemed. Herved lettes adgangen til aftaleløsninger i forbindelse med overgangen til en eneret på området, hvilket er til fordel for såvel brugere som rettighedshavere.

Det foreslås på den baggrund at tilføje gengivelse i kritiske eller videnskabelige fremstillinger i erhvervsøjemed til aftalelicensen i § 23, stk. 2.

Dermed kan kunstværker gengives i kritiske og videnskabelige fremstillinger i erhvervsøjemed på aftalelicensvilkår. En aftalelicens giver brugere, fx forlag og udgivere af videnskabelige fremstillinger, der har indgået aftale med en organisation, som omfatter en væsentlig del af ophavsmænd til kunstværker, der anvendes i Danmark, en ret til at gengive alle kunstværker i kritiske og videnskabelige

fremstillinger, selv om ophavsmanden ikke repræsenteres af organisationen. Dette gælder dog ikke, såfremt ophavsmanden over for nogen af de aftalesluttende parter har nedlagt forbud mod værkets gengivelse.

Med hensyn til forståelsen af udtrykket erhvervsmæssigt henvises til bemærkningerne til lovforslagets nr. 22.

Til nr. 24 (§ 27, stk. 2)

Forslaget indebærer en ændring af § 27, stk. 2.

Formålet er at sidestille visse private arkiver med offentlige arkiver m.h.t. at sikre, at ophavsretten ikke er til hinder for tilgængeliggørelse af arkivalierne for almenheden.

Efter den gældende lovs § 27, stk. 2, er ophavsretten ikke til hinder for, at arkivalier, der er afleveret til et offentligt arkiv, gøres tilgængelige for almenheden i overensstemmelse med arkivlovgivningens bestemmelser herom. I h.t. stk. 2, 2. pkt., kan der ikke udleveres afskrifter eller fremstilles kopier af private arkivalier; disse kan med andre ord kun gøres tilgængelige i form af gennemsyn.

I betænkning nr. 1404/ 2001 om revision af arkivloven behandles bl.a. spørgsmålet om bevaring og tilgængelighed af private arkivalier i arkiver, der ikke har karakter af offentlige arkiver i arkivlovens forstand. Som offentlige arkiver anses Rigsarkivet med tilhørende institutioner samt kommunale arkiver.

Da den gældende bestemmelse i ophavsretslovens § 27, stk. 2, alene vedrører arkivalier i offentlige arkiver, finder kollisionsreglen ikke anvendelse på arkivalier, der modtages af offentlige institutioner som Det Kgl. Bibliotek, Statsbiblioteket, Nationalmuseet og Dansk Folkemindesamling og private institutioner som lokalarkiverne og Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv.

Arbejdsgruppen bag betænkning nr. 1404/ 2001 har henledt opmærksomheden på, at ophavsretsloven kan vanskeliggøre adgangen til private arkivalier, der er afleveret til institutioner uden for de offentlige arkiver. Arbejdsgruppen har indstillet, at det overvejes, hvordan arkivinstitutioner, der efter arkivloven ikke er offentlige arkiver, men som opfylder bestemte standarder for bevaring, arkivbeskrivelse og formidling, kan gøre ophavsretligt beskyttede arkivalier tilgængelige for benyttelse på samme vilkår, som gælder for offentlige arkiver.

Kulturministeriet er enig i, at der m.h.t. tilgængeligheden af private arkivalier i ophavsretlige henseende bør være ligestilling mellem offentlige arkiver og andre institutioner, som opfylder bestemte standarder for bevaring, arkivbeskrivelse og formidling. Der henvises herved tillige til de almindelige bemærkninger til lovforslag nr. L 200 af 17. april 2002 til arkivlov; lovforslaget blev ikke vedtaget inden Folketingets sommerferie, men forventes genfremsat i uændret skikkelse i folketingssamlingen 2002/ 2003.

I overensstemmelse hermed foreslås det i § 27, stk. 2, at indføje en bemyndigelse til kulturministeren til i administrative forskrifter at udvide bestemmelsen til – ud over offentlige arkiver – at omfatte andre institutioner, som kan sidestilles hermed. Der vil være tale om offentlige og private institutioner m.v., der er godkendt af kulturministeren. Ministeren vil basere sin godkendelse på en indstilling fra det stående Privatarkivudvalg, der er nedsat i h.t. arkivloven. De pågældende institutioner vil således opfylde nærmere arkivmæssige vilkår.

Den foreslåede bemyndigelse i § 27, stk. 2, tager navnlig sigte på private arkivalier, men omfatter principielt også offentlige arkivalier, såfremt der i h.t. arkivloven måtte blive godkendt ikke-offentlige arkiver til at modtage sådanne offentlige arkivalier.

I lighed med gældende ret, jf. § 27, stk. 2, 2. pkt., kan der ikke udleveres afskrifter eller fremstilles kopier af private arkivalier, medmindre der er indhentet samtykke hos den, der har ophavsrettighederne til materialet, hvilket ikke nødvendigvis er den afleverende part, dvs. den person, organisation m.v., der aflever arkivalierne til arkivet. Uden et sådant samtykke må de private arkivalier alene gøres tilgængelige i form af gennemsyn på arkivet.

Til nr. 25 (§ 30 a)

Til stk. 1

Bestemmelsen i forslaget til § 30 a er ny.

Forslaget har til formål at forbedre Danmarks Radios og TV 2's muligheder for at klarere rettigheder til genudsendelse og tilrådighedsstillelse on demand af deres ældre arkivproduktioner.

Efter den gældende lovs § 30 kan Danmarks Radio og TV 2 udsende udgivne værker i radio og fjernsyn, såfremt betingelserne for aftalelicens efter § 50 er opfyldt. Bestemmelsen gælder dog ikke for sceneværker og filmværker. Aftalelicensen har

navnlig praktisk betydning på musik-, litteratur- og billedkunstområdet, hvor ordningen indebærer, at radiofonierne ved at indgå aftale med en godkendt organisation, der repræsenterer en væsentlig del af ophavsmændene til en bestemt art af værker, efter loven får ret til at udnytte værker af samme art, selv om ophavsmændene til disse værker ikke repræsenteres af den aftalesluttende organisation. Efter § 30, stk. 2, kan ophavsmanden nedlægge forbud over for radiofonien. Bestemmelsen i § 30 giver alene radiofonierne adgang til på aftalelicensvilkår at udsende *udgivne* værker i radio eller fjernsyn. Bestemmelsen omfatter ikke tilrådighedsstillelse on demand, fx via internettet.

Efter § 68 må udgivne lydoptagelser (fonogrammer) udsendes i radio eller fjernsyn, såfremt der betales vederlag til de udøvende kunstnere og fremstillerne af lydoptagelser. Vederlagskravet kan kun gøres gældende gennem en af kulturministeren godkendt fællesorganisation, som er Gramex. Denne såkaldte tvangslicens indebærer, at radiofonierne kan udsende fonogrammer uden forudgående aftale med udøvende kunstnere og fonogramproducenter, som alene har krav på vederlag. Bestemmelsen gælder kun for *udgivne* lydoptagelser, ligesom bestemmelsen ikke omfatter udøvendes audiovisuelle præstationer. Hertil kommer, at § 68 i henhold til lovforslagets nr. 37 ikke skal gælde for tilrådighedsstillelse on demand.

Når det gælder udøvende kunstnere som skuespillere og dansere findes der således ikke nogen særlig klareringsmekanisme i loven, hvorfor radiofonierne er nødt til at indgå aftaler med samtlige skuespillere m.fl., som medvirker i radiofoniernes egenproduktioner.

I de senere år har der vist sig at være en øget interesse for genanvendelse af ældre radio- og tv-produktioner, som findes i public service-radiofoniernes arkiver. I lyset heraf har de nordiske public service-radiofonier, herunder Danmarks Radio og TV 2, udarbejdet en rapport til Nordisk Ministerråd, hvori de beskriver problemerne med genanvendelse af arkivmateriale.

Radiofonierne peger bl.a. på, at det på grund af problemer med erhvervelse af rettigheder til ældre arkivproduktioner ikke er muligt at give borgerne mulighed for at høre og se produktionerne i nye former for udsendelse, fx genudsendelse i en temakanal, eller ved tilrådighedsstillelse via internettet. Baggrunden for disse problemer er, at radiofonierne på det tidspunkt, da udsendelserne blev produceret, ikke kunne forudse og dermed heller ikke sikre sig de nødvendige rettigheder til de nye udnyttelsesmuligheder. Fx kunne muligheden for at stille en produktion til rådighed on demand ikke forudses for 20 år siden. Det er derfor nødvendigt at genforhandle aftalerne med alle de rettighedshavere, som har været involveret i

produktionerne. Dette er ofte en byrdefuld og ressourcekrævende opgave, idet rettighederne i mange tilfælde er overgået til en eller flere arvinger, og det kan bl.a. af den grund være vanskeligt at identificere og lokalisere samtlige rettighedshavere.

Radiofoniernes foreslår på den baggrund, at der gennemføres en aftalelicensordning for genudsendelse og on demand-tilrådighedsstillelse af tidligere udsendte arkivproduktioner. Aftalelicensordningen skal have virkning i forhold til samtlige relevante rettighedshavere, herunder udøvende kunstnere og fremstillere af lyd- og billedoptagelser.

Europarådet har i en deklARATION af 9. september 1999 peget på problemerne m.h.t. genanvendelse af radiofoniernes arkivproduktioner. I mangel af frivillige aftaler mellem rettighedshavere og radiofonier opfordres medlemslandene til så vidt muligt at finde lovgivningsmæssige løsninger inden for rammerne af deres internationale forpligtelser. Problemstillingen har endvidere været behandlet i Nordisk Ministerråd, hvor de nordiske lande har givet tilsagn om at tage højde for problematikken i forbindelse med de enkelte landes gennemførelse af infosoc-direktivet.

Infosoc-direktivet indeholder ingen bestemmelser om dette spørgsmål. Direktivets præambel indeholder i betragtning nr. 18 en angivelse af, at direktivet ikke berører ordninger i medlemslandene om forvaltning af rettigheder, herunder aftalelicensordninger. Direktivet udelukker således ikke aftalelicensordningen som en metode, der kan anvendes til at regulere ophavsretlige spørgsmål på. I betragtning nr. 26 er det endvidere anført, at når radio- og fjernsynsforetagender som bestillingstjenester tilbyder radio- eller tv-produktioner, der indeholder musik fra kommercielle fonogrammer som en integrerende del deraf, bør der tilskyndes til licensaftaler for at lette afviklingen af fonogramrettigheder.

Kulturministeriet kan tilslutte sig, at hensynet til sikring og udbredelse af den nationale kulturarv tilsiger, at rettighedsklareringen i forbindelse med anvendelse af public service-radiofoniernes produktioner til genudsendelse og til tilrådighedsstillelse on demand gøres enklere. Kulturministeriet finder, at en aftalelicensordning repræsenterer en smidig form for klarering af rettigheder i forbindelse med genudnyttelse af radiofoniernes arkivproduktioner.

I overensstemmelse hermed foreslås det, at der i § 30 a indføres en ny aftalelicensbestemmelse for genudsendelse og tilrådighedsstillelse on demand af værker, der indgår i Danmarks Radios og TV 2's egne produktioner, som har været udsendt i radio eller fjernsyn før den 1. januar 1997.

For at sikre en tilstrækkelig bred klarering af rettigheder, foreslås det, at aftalelicensen ud over ophavsmænd også kommer til at omfatte andre rettighedshavere i form af udøvende kunstnere, lyd- og billedproducenter, fremstillere af fotografiske billeder samt fremstillere af kataloger, databaser m.v. jf. henvisningsbestemmelserne i lovforslagets nr. 32, 35, 36, 41 og 42.

Aftalelicens efter § 50 indebærer, at radiofonier, der har indgået aftale med en af kulturministeren godkendt organisation, som omfatter en væsentlig del af ophavsmænd til en bestemt art af værker eller andre frembringelser m.v., der anvendes i Danmark, efter loven får en ret til at udnytte andre værker af samme art, selv om ophavsmændene til disse værker ikke repræsenteres af organisationen.

Aftaler med aftalelicensudløsende virkning indgået i henhold til § 30 a skal respektere eventuelle specifikke modstående aftaler, som radiofonierne måtte have indgået med rettighedshavere. Det kan fx dreje sig om aftaler og overenskomster om at medvirke i en tv-film eller et tv-teaterstykke, hvori der er taget højde for eventuelle fremtidige genudsendelser m.v.

Anvendelsesområdet for den foreslåede aftalelicensbestemmelse er nærmere afgrænset til genudnyttelse i form af genudsendelse og tilrådighedsstillelse on demand, fx via internettet. Bestemmelsen omfatter alle offentliggjorte værker, inkl. sceneværker og filmværker. Kulturministeriet finder ikke, at filmværker og sceneværker – i lighed med aftalelicensen i lovens § 30 – bør være undtaget. En del af de produktioner, som tidligere er blevet produceret og udsendt af Danmarks Radio og TV 2, må betegnes som scene- eller filmværker, og disse produktioner bør efter ministeriets opfattelse være omfattede af den foreslåede aftalelicens. Da der skal være tale om egne produktioner omfattes spillefilm og lign., som indgår i biografernes almindelige repertoire, imidlertid ikke af den foreslåede aftalelicens.

Det er en betingelse, at arkivproduktionerne har været udsendt i radio eller fjernsyn. Det betyder, at bestemmelsen ikke gælder for værker m.v., der indgår i egenproduktioner, som aldrig har været udsendt.

Ved ”egne produktioner” forstås ikke kun produktioner, som er foretaget af radiofonierne selv, men også produktioner, som er bestilt af radiofonierne m.h.p. udsendelse i radio eller fjernsyn. Det er i den forbindelse afgørende, at produktionerne helt eller delvist er finansieret af radiofonierne.

Bestemmelsen i § 30 a, stk. 1, 2. pkt., indebærer, at aftalelicensen også omfatter eksemplar fremstilling, der er nødvendig for, at arkivproduktionerne kan genudsendes og stilles til rådighed on demand, fx via internettet.

Forslaget omfatter udelukkende de egenproduktioner, som har været udsendt af radiofonierne før den 1. januar 1997, jf. § 30 a, stk. 1, 3. pkt. I december 1996 blev der vedtaget to nye traktater inden for WIPO med særlig relevans for udnyttelsen af værker, udøvende kunstneres præstationer samt lydoptagelser i den digitale tidsalder, nemlig WCT og WPPT. Med traktaterne blev det på internationalt plan slået fast, at der skal gælde en eneret til, at værker m.v. stilles til rådighed, fx via hjemmesider på internettet, på en sådan måde, at almenheden får adgang til dem på et individuelt valgt sted og tidspunkt (on demand). I hvert fald fra dette tidspunkt har det dermed været muligt for samtlige brugere, herunder radiofonier, at tage højde for disse rettigheder ved indgåelse af aftaler om brugen af værker m.v. Kulturministeriet har på den baggrund fundet det mest naturligt at foreslå, at aftalelicensen i § 30 a kun omfatter værker, der indgår i radiofoniernes egenproduktioner, som har været udsendt før den 1. januar 1997.

Kulturministeriet finder, at det vil være hensigtsmæssigt, at der på dette område bliver åbnet mulighed for, at parterne kan kræve mægling i overensstemmelse med ophavsretslovens § 52. Mæglingsinstituttet er en smidig mekanisme til løsning af tvister, som parterne kan benytte sig af, hvis det viser sig, at forhandlingerne ikke fører til noget resultat. Muligheden for mægling øger således chancen for aftaleindgåelse. Det foreslås derfor under nr. 30, at forligsmanden vil kunne inddrages, hvis parterne ikke kan enes om en aftale.

Til stk. 2

Bestemmelsen i stk. 2 har til formål at give den enkelte ophavsmand mulighed for at nedlægge forbud mod, at hans eller hendes værk genudsendes eller stilles til rådighed on demand af de i stk. 1 angivne radiofonier. En lignende forbudsbestemmelse findes i den gældende lovs § 30, stk. 2.

Det er en forudsætning for et forbuds bindende virkning, at rettighedshaveren nedlægger forbudet personligt og individuelt over for den radiofoni, der har indgået aftale med den aftalelicensudløsende organisation, med konkret angivelse af de værker, som skal være omfattet af forbudet. At forbudet skal nedlægges personligt og individuelt indebærer, at forbud ikke med retsvirkning kan nedlægges af organisationer og lign., medmindre disse af rettighedshaveren er blevet bemyndiget hertil. Om dette er tilfældet, afhænger af lovgivningens almindelige regler om fuldmagt. Generelle tilkendegivelser om, at man ikke ønsker sit værk brugt i bestemte sammenhænge, eller påtrykte klausuler i bøger m.v. med samme indhold, har efter ministeriets opfattelse ikke virkning som forbud efter forslaget til stk. 2.

Til nr. 26 (§ 36, stk. 3)

Forslaget går ud på at ophæve bestemmelsen i 36, stk. 3, om visse teknisk nødvendige kopieringer af værker i digital form bortset fra edb-programmer og databaser; de sidstnævnte værksarter omfattes af hhv. stk. 1 og 2.

Baggrunden for forslaget er, at infosoc-direktivet ikke giver mulighed for en undtagelsesbestemmelse af denne karakter.

Forslaget skal ses i sammenhæng med forslaget til § 11 a om midlertidig kopiering, som vil give adgang til størstedelen af den kopiering, der i dag er hjemlet i § 36, stk. 3. Retstilstanden vil derfor stort set være uændret. Dog vil der ikke længere være hjemmel til at fremstille sikkerhedseksemplarer af andre værker end edb-programmer, jf. herved § 36, stk. 1, nr. 2.

Til nr. 27 (§ 47, stk. 1)

Forslaget til en ændret formulering af § 47, stk. 1, 1. pkt., er af teknisk karakter. Tvangslicensbestemmelsen i § 17, stk. 1, om syns- og læsehandicappede foreslås ophævet i lovforslagets nr. 15. På den baggrund er det nødvendigt at lade referencen til denne bestemmelse udgå i § 47, stk. 1, der udgør grundlaget for, at Ophavsretslicensnævnet kan afgøre tvister om størrelsen af vederlag ved brug af værker m.v. i medfør af en tvangslicens.

Til nr. 28 (§ 47, stk. 2, og § 49, stk. 1)

Forslaget er af teknisk karakter og skal ses på baggrund af forslaget om ophævelse af tvangslicensbestemmelsen i § 17, stk. 1, jf. nærmere bemærkningerne til lovforslagets nr. 27.

Til nr. 29 (§ 50, stk. 1, og § 51, stk. 1)

Forslaget er af teknisk karakter. I lovforslaget foreslås nye aftalelicensbestemmelser i § 16, stk. 2, om biblioteker m.v. og i § 30 a om public service-radiofoniernes arkivproduktioner, jf. lovforslagets nr. 14 og 25. Det er derfor nødvendigt at referere til disse nye aftalelicenser i de fælles bestemmelser om aftalelicens i § 50, stk. 1, og § 51, stk. 1.

Til nr. 30 (§ 52, stk. 1)

Forslaget indebærer en ændring af § 52.

Formålet med ændringen er at udvide det ophavsretlige mæglingsinstitut til også at finde anvendelse, hvis parterne ikke kan blive enige om en aftale på de områder, hvor der indføres aftalelicens. Det drejer sig om § 16, stk. 2, om biblioteker m.v. og § 30 a om public service-radiofoniernes arkivproduktioner, jf. lovforslagets nr. 14 og 25.

Kulturministeriet finder det hensigtsmæssigt, at der også på disse områder kan kræves mægling. Mæglingsinstituttet kan lette aftaleindgåelsen, hvilket er til fordel for såvel parterne som samfundet.

Til nr. 31 (§ 65, stk. 2)

Forslaget er af teknisk karakter.

Af sproglige grunde og for at undgå unødigt tvivl om, at ophavsretslovens beskyttelse af udøvende kunstnere lever op til forpligtelserne i infosoc-direktivets art. 2, finder Kulturministeriet det mest hensigtsmæssigt, at ordene ”overføres til anden indretning” i § 65, stk. 2, ændres til ”eftergørelse”. I § 66, stk. 1, og § 67, stk. 1, om fremstillere af hhv. lyd- og billedoptagelser benyttes allerede i dag udtrykket eftergørelse. Se også lovforslagets nr. 39, hvor der er et tilsvarende forslag vedr. § 69, stk. 2, om radio- og tv-foretagender.

Begreberne optagelse og eftergørelse omfattes af begrebet eksemplar fremstilling. Udøvende kunstnere har i kraft af henvisningerne til § 2, stk. 2, 3 og 4, jf. forslaget til § 65, stk. 4, en eneret til eksemplar fremstilling og tilgængeliggørelse for almenheden på lige fod med ophavsmændene, idet de udøvende kunstnere dog ikke har nogen efterligningsbeskyttelse. Eneretten til tilgængeliggørelse for almenheden omfatter en eneret til on demand-tilrådighedsstillelse af optagelser af fremførelser, jf. § 2, stk. 4, nr. 1, 2. led.

Til nr. 32 (§ 65, stk. 4)

Forslaget til § 65, stk. 4, er hovedsagelig af teknisk karakter.

Henvisningerne i § 65, stk. 4, fastsætter, hvilke bestemmelser i ophavsretslovens kap. 1, 2 og 3 der skal finde tilsvarende anvendelse på beskyttelsen af udøvende kunstnere. Bestemmelsen skal ændres på baggrund af forslagene til ændringer i lovens kap. 1 og 2. Der foreslås følgende ændringer i § 65, stk. 4:

- Det præciseres, at bestemmelserne i § 2, stk. 2 og 4, om henholdsvis eksemplarfremsstilling og offentlig fremførelse, herunder den nye bestemmelse om trådbunden eller trådløs overførelse i stk. 4, nr. 1, også gælder for udøvende kunstneres rettigheder.
- Der optages en henvisning til den nye bestemmelse i § 11 a om midlertidig kopiering. Samtidig udgår henvisningen til § 36, stk. 3. Der henvises til bemærkningerne til lovforslagets nr. 7 og 26.
- Der henvises til § 16, stk. 1, i stedet for § 16 i sin helhed, eftersom den nye aftalelicens, der foreslås i § 16, stk. 2, ingen relevans har for udøvende kunstnere.
- Der optages en henvisning til den nye aftalelicens i § 30 a om genanvendelse af Danmarks Radios og TV 2's arkivproduktioner, jf. lovforslagets nr. 25. Aftalelicensen finder således også anvendelse f.s.v. angår udøvende kunstnere. Når det gælder radio- og tv-udsendelser, der omfattes af tvangslicensen i § 68, er der imidlertid ingen grund til at have en aftalelicens. I forslaget til § 65, stk. 4, 2. pkt., er det derfor præciseret, at aftalelicensen § 30 a ikke gælder i det omfang, tvangslicensen i § 68 finder anvendelse.
- Bestemmelsen i den gældende lovs § 65, stk. 4, 2. pkt., om konsumtion udgår som overflødig. Det følger allerede af henvisningen til forslaget til § 19, stk. 1, at konsumtionen kun skal gælde, når en optagelse af en udøvende kunstners fremførelse er solgt eller på anden måde overdraget inden for EØS. Dette svarer til gældende ret f.s.v. angår udøvende kunstneres rettigheder. Der henvises til bemærkningerne til lovforslagets nr. 17.

Til nr. 33 (§ 65, stk. 5)

Forslaget indebærer en ophævelse af lovens § 65, stk. 5.

Formålet er at gennemføre infosoc-direktivet, som ikke åbner mulighed for en bestemmelse af denne karakter.

Efter § 65, stk. 5, kan Det Kgl. Teater lade teatrets festforestillinger eller forestillinger i anledning af officielle besøg udsende af Danmarks Radio eller TV 2 uden samtykke fra de udøvende kunstnere. Bestemmelsen indebærer ingen indskrænkning i ophavsmændenes rettigheder.

Kulturministeriet finder, at tiden under alle omstændigheder er løbet fra en undtagelsesbestemmelse af denne karakter, også set i lyset af, at spørgsmålet om radio- og tv-transmissioner af Det Kgl. Teaters forestillinger er løst gennem frivillige aftaler.

Ophævelsen af § 65, stk. 5, indebærer, at transmission af festforestillinger m.v. fremover kun kan ske på grundlag af aftaler med de skuespillere, musikere, dansere m.fl., der medvirker i festforestillingerne.

Til nr. 34 (§ 66, stk. 1, og § 67, stk. 1)

Forslaget er af teknisk karakter.

Det fremgår af de identiske bestemmelser i den gældende lovs § 66, stk. 1, 3. pkt., og § 67, stk. 1, 3. pkt., at som eftergørelse betragtes også det forhold, at en optagelse overføres fra én optagelse til en anden.

I lovforslagets nr. 35 og 36 foreslås det at optage en henvisning til bestemmelsen i lovens § 2, stk. 2. I kraft heraf omfatter begrebet eftergørelse bl.a. det forhold, at en optagelse overføres på indretninger, der kan gengive den, herunder at den overføres fra én optagelse til en anden. Derved overflødiggøres de hidtidige bestemmelser i § 66, stk. 1, 3. pkt., og § 67, stk. 1, 3. pkt.

Til nr. 35 (§ 66, stk. 2)

Forslaget til § 66, stk. 2, er af teknisk karakter. Ændringerne i henvisningerne til, hvilke bestemmelser i lovens kap. 1 og 2 der skal finde tilsvarende anvendelse på fremstillere af lydoptagelser (fonogramproducenter), svarer til de foreslåede ændringer i § 65, stk. 4, vedr. udøvende kunstnere; der henvises til bemærkningerne til lovforslagets nr. 32.

Begrebet eftergørelse omfattes af begrebet eksemplar fremstilling. Fremstillere af lydoptagelser har i kraft af henvisningerne til § 2, stk. 2, 3 og 4, en eneret til eksemplar fremstilling og tilgængeliggørelse for almenheden på lige fod med

ophavsmænd, idet fremstillere af lydoptagelser dog ikke har nogen efterligningsbeskyttelse.

Til nr. 36 (§ 67, stk. 2)

Forslaget til § 67, stk. 2, er af teknisk karakter. Ændringerne i henvisningerne til, hvilke bestemmelser i lovens kap. 1 og 2 der skal finde tilsvarende anvendelse på fremstillere af billedoptagelser (film- og videogramproducenter), svarer til de foreslåede ændringer i § 65, stk. 4, vedr. udøvende kunstnere og § 66, stk. 2, om fremstillere af lydoptagelser; der henvises til bemærkningerne til lovforslagets nr. 32 og 35.

Begrebet eftergørelse omfattes af begrebet eksemplarframstilling. Fremstillere af billedoptagelser har i kraft af henvisningerne til § 2, stk. 2, 3 og 4, en eneret til eksemplarframstilling og tilgængeliggørelse for almenheden på lige fod med ophavsmænd, idet fremstillere af billedoptagelser dog ikke har nogen efterligningsbeskyttelse.

Til nr. 37 (§ 68, stk. 1)

Den foreslåede bestemmelse i § 68, stk. 1, 2. pkt., er ny.

Forslaget har til formål at gennemføre infosoc-direktivets art. 3, stk. 2, i dansk ret.

Efter infosoc-direktivets art. 3, stk. 2, der bygger på WPPT art. 10 og 14, skal medlemsstaterne sikre, at bl.a. udøvende kunstnere og fremstillere af lydoptagelser (fonogramproducenter) får en eneret til at tillade eller forbyde trådbunden eller trådløs tilrådighedsstillelse for almenheden på en sådan måde, at almenheden får adgang til optagelserne m.v. på et individuelt valgt sted og tidspunkt. Denne eneret har de udøvende kunstnere og fremstillere af lydoptagelser i kraft af henvisningerne til lovens § 2, stk. 3 og 4, i forslagene til § 65, stk. 4, og § 66, stk. 2. Direktivet indeholder ikke en hjemmel til at fastsætte nogen generel begrænsning i denne eneret, heller ikke i form af en tvangslicens.

I den gældende ophavsretslovs § 68, stk. 1, er der fastsat en tvangslicens vedr. offentlig fremførelse af udgivne lydoptagelser. Bestemmelsen indebærer, at udøvende kunstnere og fremstillere af lydoptagelser ikke har eneret til offentlig fremførelse af cd'er, bånd og andre udgivne lydoptagelser, men alene krav på vederlag. Tvister om

vederlagets størrelse kan afgøres af Ophavsretslicensnævnet, jf. § 47. Tvangslicensen omfatter i dag også on demand-tjenester.

Forslaget indebærer, at udøvende kunstnere og fremstillere af lydoptagelser får en eneret til at stille deres frembringelser til rådighed on demand på internettet og andre netværk. Hvad angår det nærmere omfang af eneretten til tilrådighedsstillelse og afgrænsningen over for andre former for offentlig fremførelse, henvises til bemærkningerne til lovforslagets nr. 4. Når det gælder udsendelser i radio og tv, herunder udsendelser på internettet, af udgivne lydoptagelser, finder tvangslicensen i § 68, stk. 1, 1. pkt., fortsat anvendelse.

Der stilles ikke forslag om en aftalelicens, men om en ren eneretsordning, på det område, der nu holdes uden for tvangslicensen. Kulturministeriet vil følge udviklingen på området m.h.p. at vurdere, om der viser sig et behov for en aftalelicensordning. Lydoptagelser omfattes dog af forslaget til aftalelicens i § 30 a for on demand-tilrådighedsstillelse af Danmarks Radios og TV 2's arkivproduktioner, jf. lovforslagets nr. 25.

Til nr. 38 (§ 68, stk. 2)

Forslaget indebærer en præcisering af lovens § 68, stk. 2.

Formålet er at sikre Gramex en særlig legitimation til at opkræve vederlag på vegne af udøvende kunstnere og fremstillere af lydoptagelser i h.t. tvangslicensen i § 68, stk. 1.

Efter den gældende bestemmelse i § 68, stk. 2, skal de udøvende kunstnere og fremstillere af lydoptagelser gøre deres vederlagskrav gældende ”gennem” en fællesorganisation; Gramex er godkendt som denne fællesorganisation.

Den 8. marts 2002 afsagde Østre Landsret dom i en sag mellem Gramex og et firma, der havde rettighederne til nogle lydoptagelser, og som ikke ønskede, at Gramex opkrævede vederlag for offentlig fremførelse af disse lydoptagelser. Landsretten lagde vægt på, at vederlaget efter § 68, stk. 2, 2. pkt., skal gøres gældende *gennem* fællesorganisationen, og at dette står i modsætning til bestemmelsen i § 38, stk. 5, 1. pkt., om følgeret, hvorefter vederlaget kun kan gøres gældende *af* en organisation; landsretten refererede til lovmotiverne fra 1988-89 til sidstnævnte bestemmelse, hvorefter brugen af ordet *af* i stedet for *gennem* har haft til hensigt ”at etablere en særlig legitimation for organisationen, således at den kan gennemføre vederlagskravene også i tilfælde, hvor den pågældende kunstner er ukendt eller ikke har taget kontakt til organisationen”. Herefter traf landsretten afgørelse om, at

Gramex ikke kunne opkræve vederlag i tilfælde, hvor rettighedshaverne har givet afkald.

Med henvisning til denne dom har Gramex rettet henvendelse til Kulturministeriet.

Ministeriet er på baggrund af henvendelsen enig med Gramex i, at grundlæggende hensyn til administrationen af en tvangslicensordning som denne, hvor vederlagsopkrævningen er overladt til en fællesorganisation, tilsiger, at organisationen har en generel legitimation til at opkræve vederlag på vegne af samtlige berettigede rettighedshavere. På denne måde er der lighedspunkter mellem Gramex-ordningen og følgeretsordningen i § 38.

Det har været ministeriets opfattelse, at Gramex allerede efter gældende ret havde en sådan legitimation. Østre Landsrets dom af 8. marts 2002 har imidlertid rejst tvivl herom.

På denne baggrund foreslås det at udskifte ordet *gennem* med ordet *af* i § 68, stk. 2, 2. pkt. Derved præciseres det, at Gramex har en særlig legitimation til at opkræve vederlag også på vegne af udøvende kunstnere og fremstillere af lydoptagelser, der er ukendte, eller som ikke har tilmeldt sig organisationen.

Gramex har endvidere over for ministeriet foreslået, at udøvende kunstnere og fremstillere af lydoptagelser ikke skal kunne give afkald på vederlag i forhold til brugeren.

Efter Kulturministeriets opfattelse bør der kun i helt særlige tilfælde gennemføres regler, som forhindrer en rettighedshaver i at give afkald på ophavsretlige vederlag. Et sådant særligt tilfælde er retten til følgeretsvederlag, som efter § 38, stk. 4, 2. pkt., er uoverdragelig; dette har sin særlige baggrund i det konventionsmæssige grundlag for følgeretsordningen, Bernerkonventionens art. 14 ter, hvorefter vederlagsretten skal være uoverdragelig.

Når det gælder den vederlagsordning, der administreres af Gramex, er der efter ministeriets opfattelse ikke tilstrækkeligt grundlag for at indføre en regel om uoverdragelighed. De udøvende kunstnere og fremstillere af lydoptagelser bør således have mulighed for at meddele Gramex, at de afstår fra vederlag i h.t. tvangslicensen i § 68, således at Gramex ikke over for brugerne kan opkræve vederlag for de pågældende lydoptagelser. Krav på vederlag over for brugerne kan fortsat kun gøres gældende af Gramex.

Adgangen til at give afkald på vederlag gælder for de rettighedshavere, der ikke er medlemmer af Gramex. Om Gramex' medlemmer har adgang til at give afkald på vederlag i forhold til brugerne, må efter ministeriets opfattelse bero på organisationens interne regler.

Kulturministeriet vil følge udviklingen på området m.h.p. at vurdere, om adgangen til at afstå fra Gramex-vederlag giver anledning til væsentlige administrationsproblemer.

Til nr. 39 (§ 69, stk. 2)

Forslaget indebærer en præcisering af lovens § 69, stk. 2.

Formålet er navnlig at gennemføre infosoc-direktivets art. 3, litra d, hvorefter radio- og tv-foretagenders såkaldte signalret skal omfatte en eneret til on demand-tilrådighedsstillelse af optagelser af deres udsendelser.

Efter den gældende lovs § 69, stk. 1, har radiofonier en beskyttelse mod dels samtidig videreudsendelse og anden form for samtidig offentlig fremførelse af radio- og tv-udsendelser, dels affotografering og optagelse af udsendelserne. Efter stk. 2 må en udsendelse, der er blevet affotograferet eller optaget, ikke overføres til anden indretning, der kan gengive udsendelsen – dvs. at det er forbudt at kopiere den – ligesom eksemplarer af udsendelsen ikke må spredes til almenheden. Disse formuleringer betyder, at optagelser af udsendelser ikke må benyttes uden samtykke fra radiofonien, som derved indirekte også har en generel beskyttelse mod tilgængeliggørelse for almenheden, herunder offentlig fremførelse, af udsendelserne.

For at undgå tvivl om, hvorvidt lovbestemmelsen er i overensstemmelse med direktivet, og for at undgå sproglig tvivl om rækkevidden af § 69, stk. 2, finder Kulturministeriet det mest hensigtsmæssigt at præcisere enerettens omfang ved at anvende samme formulering som i § 66, stk. 1, og § 67, stk. 1, om fremstillere af hhv. lyd- og billedoptagelser, dvs. udtrykkene eftergørelse og tilgængeliggørelse for almenheden. Se også forslaget til ændring af § 65, stk. 2, om udøvende kunstnere (lovforslagets nr. 31).

Begreberne optagelse og eftergørelse omfattes af begrebet eksemplar fremstilling. Radiofonier har i kraft af henvisningerne til § 2, stk. 2, 3 og 4, en eneret til eksemplar fremstilling og tilgængeliggørelse for almenheden, herunder en eneret til on demand-tilrådighedsstillelse af deres optagelser af udsendelser, jf. § 2, stk. 4, nr. 1, 2. led, på lige fod med fremstillere af lyd- og billedoptagelser.

Til nr. 40 (§ 69, stk. 3)

Forslaget er af teknisk karakter.

Formålet med den ændrede affattelse af § 69, stk. 3, er at tage højde for de af de øvrige elementer i lovforslaget, der har konsekvenser for radio- og tv-foretagenders signalrettigheder.

I forhold til den gældende bestemmelse indebærer forslaget, at der tilføjes henvisninger til lovens § 2, stk. 2-4, § 11 a, § 12, stk. 3, nr. 2, og § 12, stk. 4. Henvisningen til § 12, stk.3, nr. 2, indebærer, at der ikke må benyttes fremmed medhjælp til eksemplar fremstilling til privat brug af radiofoniernes udsendelser og optagelser heraf. Disse undtagelsesbestemmelser skal derfor også gælde for radiofoniernes rettigheder. Baggrunden herfor er den præcisering af radiofoniernes eneret, der følger af lovforslagets nr. 39 om ændring af § 69, stk. 2. Herudover er henvisningen til § 36, stk. 3, udgået, da denne bestemmelse foreslås ophævet, jf. lovforslagets nr. 26.

Endelig udgår bestemmelsen i den gældende lovs § 69, stk. 3, 2. pkt., om konsumtion som overflødig. Det følger allerede af henvisningen til forslaget til § 19, stk. 1, at konsumtionen kun skal gælde, når en optagelse af en udsendelse er solgt eller på anden måde overdraget til andre inden for EØS. Der henvises til bemærkningerne til lovforslagets nr. 17.

Til nr. 41 (§ 70, stk. 3)

Forslaget er af teknisk karakter. I kraft af den foreslåede ændrede affattelse af § 70, stk. 3, 1. pkt., præciseres det, at også fotografer omfattes af eneretten til overføring efter § 2, stk. 4, nr. 1, omfattes af den nye bestemmelse i § 11 a og omfattes af de nye aftalelicenser i § 16, stk. 2, og § 30 a, jf. lovforslaget nr. 14 og 25. Herudover er henvisningen til § 36, stk. 3, udgået, da denne bestemmelse foreslås ophævet, jf. lovforslagets nr. 26.

Til nr. 42 (§ 71, stk. 5)

Forslaget er af teknisk karakter. I kraft af den foreslåede ændring præciseres det, at også fremstillere af kataloger, databaser m.v., der nyder beskyttelse efter § 71, har eneret til overføring efter § 2, stk. 4, nr. 1. Henvisningen i den gældende bestemmelse

til §§ 13-17 inkluderer nu den nye aftalelicens i § 16, stk. 2, jf. lovforslagets nr. 14, ligesom henvisningen til §§ 30-35 inkluderer aftalelicensen i § 30 a, jf. lovforslagets nr. 25.

Til nr. 43 (overskrift til § 75 a)

Forslaget er af redaktionel karakter.

Formålet med forslaget er at klargøre, at reglen i § 75 a vedrører offentlig fremførelse af musikværker.

Til nr. 44 (kapitel 6 a)

Det foreslås af systematiske grunde at samle alle bestemmelser om tekniske foranstaltninger m.v. efter infosoc-direktivets art. 6 og 7 i et særskilt kapitel i loven. I dette kapitel vil det også være naturligt at overføre den gældende lovs § 78, jf. forslaget til § 75 b.

Til § 75 b

Forslaget til § 75 b er af redaktionel karakter. Bestemmelsen svarer indholdsmæssigt i det væsentlige til den gældende lovs § 78, stk. 1.

Efter den gældende lovs § 78, stk. 1, kan den, som forsætligt eller groft uagtsomt omsætter eller i kommercielt øjemed besidder midler, hvis eneste formål er at lette ulovlig fjernelse eller omgåelse af tekniske indretninger, som måtte være anvendt til at beskytte et edb-program, straffes med bøde. Baggrunden herfor er edb-programdirektivets art. 7, stk. 1, litra c. Bestemmelsen i § 78, stk. 1, er i stk. 2 gjort tilsvarende anvendelig på andre værker i digitaliseret form.

Reglerne i infosoc-direktivets art. 6 om tekniske foranstaltninger gælder ikke for edb-programmer.

§ 75 b vedrører kun tekniske indretninger, der er anvendt til at beskytte et edb-program. En specifik retlig beskyttelse af tekniske indretninger, som anvendes til at beskytte andre værker og andre frembringelser i digital form end edb-programmer, foreslås gennemført ved §§ 75 c-75 d, jf. nedenfor.

Til § 75 c

Den foreslåede bestemmelse i § 75 c er ny og har til formål at gennemføre infosoc-direktivets art. 6, stk. 1-3.

Efter direktivets art. 6, stk. 1, er medlemslandene forpligtet til at indføre en passende retlig beskyttelse mod omgåelse af enhver form for effektive tekniske foranstaltninger, som den pågældende foretager, selv om han ved eller burde vide, at dette er formålet.

Efter art. 6, stk. 2, skal der tillige indføres en passende retlig beskyttelse mod fremstilling, spredning, markedsføring, besiddelse i kommercielt øjemed m.v. af produkter, indretninger og tjenester, som markedsføres med henblik på omgåelse af effektive tekniske foranstaltninger, eller som kun i begrænset omfang har andet kommercielt formål eller anden kommerciel anvendelse end omgåelse af effektive tekniske foranstaltninger, eller som primært er udviklet, produceret, tilpasset eller ydet med henblik på at muliggøre eller befordre omgåelse af effektive tekniske foranstaltninger. Begrebet effektive tekniske foranstaltninger er defineret i direktivets art. 6, stk. 3, jf. nærmere bemærkningerne til § 75 c, stk. 4.

Efter den gældende lovs § 78, stk. 2, straffes den med bøde, som forsætligt eller groft uagtsomt omsætter eller i kommercielt øjemed besidder midler, hvis eneste formål er at lette ulovlig fjernelse eller omgåelse af tekniske indretninger, som måtte være anvendt til at beskytte værker i digitaliseret form. Denne bestemmelse blev indført i ophavsretsloven i 1995 med den begrundelse, at de hensyn, som gør sig gældende med hensyn til beskyttelse af edb-programmer, med samme styrke gør sig gældende for andre værker i digital form, fx et elektronisk leksikon.

Med direktivets bestemmelser udvides beskyttelsen af tekniske foranstaltninger, som anvendes på andre værker end edb-programmer, på en sådan måde, at forbudet ud over de midler, som kan bruges til omgåelse, også omfatter selve omgåelseshandlingen.

Art. 6, stk. 1, foreslås gennemført ved § 75 c, stk. 1, mens art. 6, stk. 2, foreslås gennemført ved § 75 c, stk. 2-3.

Til stk. 1

Bestemmelsen gennemfører direktivets art. 6, stk. 1.

Forslaget indebærer, at det ikke er tilladt at foretage omgåelse af effektive tekniske foranstaltninger uden samtykke fra rettighedshaveren.

Forbudet gælder også, selv om omgåelsen har til formål at gøre det muligt for en bruger, fx en synshandicappet, at drage fordel af en undtagelse i ophavsretslovens kap. 2.

Forholdet mellem omgåelsesreglerne og undtagelsesbestemmelserne i lovens kap. 2 er reguleret i den foreslåede nye bestemmelse i § 75 d, hvortil der henvises.

En overtrædelse af § 75 c, stk. 1, straffes med bøde under forudsætning af, at omgåelsehandlingen er begået forsætligt eller groft uagtsomt, jf. forslaget under nr. 46.

Til stk. 2

Bestemmelsen gennemfører direktivets art. 6, stk. 2.

Bestemmelsen indeholder et forbud mod en række forberedende handlinger, som kan bidrage til, at tekniske foranstaltninger omgås. Det drejer sig om

- fremstilling, import, spredning, salg og udlejning,
- reklamering for salg eller udlejning eller
- besiddelse i kommercielt øjemed

af indretninger, produkter eller komponenter, der kan bruges til omgåelse af effektive tekniske foranstaltninger.

Disse handlinger er ikke tilladt, hvis

- indretningerne, produkterne eller komponenterne markedsføres med henblik på omgåelse af effektive tekniske foranstaltninger (nr. 1),
- indretningerne, produkterne eller komponenterne kun i begrænset omfang har andet kommercielt formål eller anden kommerciel anvendelse end omgåelse af effektive tekniske foranstaltninger (nr. 2) eller
- indretningerne, produkterne eller komponenterne primært er udviklet, produceret eller tilpasset med henblik på at muliggøre eller befordre omgåelse af effektive tekniske foranstaltninger (nr. 3).

Foreligger blot et af de nævnte tilfælde, kan man ifalde strafansvar i form af bøde, såfremt de subjektive betingelser er opfyldt, jf. forslaget under nr. 46.

Det følger af direktivets betragtning nr. 48, at forbudet i § 75 c, stk. 2, ikke indebærer en forpligtelse til at udvikle indretninger, produkter, komponenter eller tjenester på en sådan måde, at de er kompatible med de tekniske foranstaltninger, så længe sådanne anordninger, komponenter eller tjenester ikke på anden måde er omfattet af forbudet i § 75 c, stk. 2. Endvidere er beskyttelsen ikke til hinder for forskning inden for kryptering.

Til stk. 3

Efter bestemmelsen i stk. 3 finder § 75 c, stk. 2 – der dækker indretninger, produkter og komponenter – tilsvarende anvendelse på tjenesteydelser. Dette indebærer, at det ikke er tilladt at yde tjenester, der

- markedsføres med henblik på omgåelse af effektive tekniske foranstaltninger (nr. 1),
- kun i begrænset omfang har andet kommercielt formål eller anden kommerciel anvendelse end omgåelse af effektive tekniske foranstaltninger (nr. 2) eller
- primært er udviklet, produceret eller tilpasset med henblik på at muliggøre eller befordre omgåelse af effektive tekniske foranstaltninger (nr. 3).

Personer eller virksomheder, der tilbyder hjælp til at omgå kopispæringer m.v., kan således ifalde straf på lige fod med dem, der fremstiller, markedsfører m.v. anordninger, indretninger eller produkter, hvis hovedformål er at omgå effektive tekniske foranstaltninger. Det samme må antages at være tilfældet, hvis en person på sin hjemmeside på internettet tilgængeliggør en vejledning, ved hjælp af hvilken en effektiv teknisk foranstaltning vil kunne omgås.

Til stk. 4

I bestemmelsen præciseres det, at effektive tekniske indretninger beskyttes efter stk. 1 og 2, såfremt de er anvendt med det formål at beskytte værker og andre frembringelser m.v., der er beskyttede i h.t. ophavsretsloven.

I infosoc-direktivets art. 6, stk. 3, er anvendelsesområdet for den retlige beskyttelse angivet i form af definitionen af effektive tekniske foranstaltninger.

Ved ”tekniske foranstaltninger” forstås efter direktivets art. 6, stk. 3, 1. pkt.: ”teknologier, anordninger eller komponenter, der under deres normale funktion har til formål at forhindre eller begrænse handlinger i forbindelse med værker eller andre frembringelser, som indehaveren af lovfæstede ophavsrettigheder eller ophavsretsbeslægtede rettigheder eller sui generis-rettigheder efter kapitel III i direktiv 96/ 9/ EF ikke har givet tilladelse til.”

Efter direktivets art. 6, stk. 3, 2. pkt., skal tekniske foranstaltninger anses som effektive, ”hvis anvendelsen af beskyttede værker eller andre frembringelser styres af rettighedshaveren ved anvendelse af en adgangskontrol- eller beskyttelsesforanstaltning, fx kryptering, scrambling eller anden omdannelse af værket eller andre frembringelser eller en kopikontrolanordning, der opfylder beskyttelsesformålet.”

Forslaget til § 75 c, stk. 4, skal forstås i overensstemmelse med direktivets art. 6, stk. 3.

Det følger af de nævnte definitioner, at tekniske foranstaltninger for at nyde beskyttelse efter bestemmelsen i § 75 c (direktivets art. 6) skal have til formål at forhindre eller begrænse handlinger, som ophavsmanden eller en anden rettighedshaver ikke har givet samtykke til. Det betyder, at tekniske foranstaltninger skal anvendes i forhold til handlinger, der er omfattet af de ophavsretlige enerettigheder, jf. ophavsretslovens § 2, §§ 65-67 og §§ 69-71. I tilfælde, hvor tekniske foranstaltninger anvendes i tilknytning til ikke-beskyttede værker eller frembringelser m.v., ydes der ikke beskyttelse mod omgåelse m.v. efter bestemmelsen i § 75 c. Det samme gælder tilfælde, hvor tekniske foranstaltninger anvendes for at forhindre eller begrænse handlinger, der ikke er ophavsretligt relevante, fx browsing på internettet. Som eksempel på tekniske foranstaltninger, som beskyttes, kan nævnes kopispæringer, der inkorporeres i et digitalt værk el.lign. (cd'er, dvd'er m.v.) med henblik på at forhindre kopiering uden samtykke fra rettighedshaveren. Visse kopispæringer kan have den funktion, at kopiantallet begrænses, fx således at det kun er muligt at fremstille et eller to eksemplarer. Derimod omfatter bestemmelsen efter Kulturministeriets opfattelse ikke tilfælde, hvor personer foretager omgåelse af en kode, som primært har til formål at hindre eller besværliggøre den personlige tilegnelse af et værk, der lovligt er erhvervet ved køb eller lign. Adgangskontrolanordninger og lign. omfattes af § 75 c, såfremt formålet er at forhindre eller begrænse kopiering eller andre ophavsretligt relevante handlinger. Det bemærkes, at den nærmere afgrænsning af beskyttelsen af de tekniske foranstaltninger i sidste ende henhører under EF-Domstolen.

Det følger desuden af art. 6, stk. 3, at ikke alle tekniske foranstaltninger er undergivet retlig beskyttelse, men kun dem, som kan anses som ”effektive”. Kopispæringer og lign., som inkorporeres i værker i digital form m.v., skal opfylde beskyttelsesformålet. Tekniske foranstaltninger, som ikke reelt hindrer handlinger, som er omfattet af rettighedshavernes enerettigheder, vil ikke være kvalificerede til at opnå beskyttelse.

Til stk. 5

Det er præciseret i forslaget til stk. 5, at § 75 c, stk. 1-4, ikke finder anvendelse på kopispæringer og lign., som er anvendt i forbindelse med edb-programmer. For så vidt angår edb-programmer finder den foreslåede § 75 b i stedet anvendelse.

Til § 75 d

Til stk. 1

Den foreslåede bestemmelse er ny og har til formål at gennemføre direktivets art. 6, stk. 4.

Art. 6, stk. 4, regulerer forholdet mellem forbudet i art. 6, stk. 1, mod omgåelse af effektive tekniske foranstaltninger og en række undtagelser fra eneretten.

Efter art. 6, stk. 4, påhviler det medlemsstaterne at træffe passende foranstaltninger, hvis der ikke mellem rettighedshaverne og andre involverede parter er truffet frivillige foranstaltninger, der gør det muligt for brugerne at drage fordel af en række nærmere angivne undtagelser.

Det følger af forslaget til § 75 c, stk. 1, (direktivets art. 6, stk. 1), at enhver omgåelse eller fjernelse af kopispæringer og lign. – uanset formålet – ikke er tilladt uden rettighedshavernes samtykke. Rettighedshaverne kan således ved hjælp af den nye teknologi sikre sig mod en uautoriseret udnyttelse af deres værker og andre frembringelser m.v.

Dette står i kontrast til det forhold, at der i ophavsretslovens kap. 2 og i direktivets art. 5 findes en række undtagelsesbestemmelser, der åbner mulighed for, at ophavsretligt beskyttede værker m.v. kan udnyttes til bestemte formål, uden at der skal indhentes samtykke fra rettighedshaverne. Det drejer sig bl.a. om undtagelser til fordel for syns- og hørehandicappede, undervisningsinstitutioner, biblioteker m.v. Fælles for de nævnte undtagelser er, at de er udtryk for en nøje afvejning af på den ene side hensynet til rettighedshaverne og på den anden side hensynet til offentlighedens adgang til frit at kunne udnytte ophavsretligt beskyttet materiale. Dette understreges af det forhold, at undtagelsesbestemmelserne i ophavsretslovens kap. 2 ikke ensidigt kan fraviges af rettighedshaveren, men kun ved konkrete udnyttelsesaftaler parterne imellem.

Efter direktivets art. 6, stk. 4, skal rettighedshaverne så vidt muligt foranstalte, at deres værker, frembringelser m.v. kan udnyttes af diverse brugere, som kan påberåbe

sig de i bestemmelsen angivne undtagelser. I forhold til den danske ophavsretslov har bestemmelsen relevans for følgende undtagelser i kap. 2:

- § 15 om optagelse af radio- og fjernsynsudsendinger med henblik på kortvarig brug på sygehuse, plejehjem, i fængsler m.fl.
- § 16, stk. 1, om eksemplarfremstilling m.v. inden for arkiver, biblioteker og museer
- § 17 om gengivelse og spredning af eksemplarer til fordel for syns- og hørehandicappede
- § 18, stk. 1 og 2, om fremstilling af undervisningsantologier
- § 21, stk. 1, nr. 2, om offentlig fremførelse i forbindelse med undervisning
- § 23, stk. 1, om gengivelse af kunstværker m.v. i kritiske eller videnskabelige fremstillinger
- § 26 om gengivelse af offentlige forhandlinger m.v.
- § 27 om aktindsigt og arkivadgang
- § 28 om gengivelse af værker i forbindelse med retssager, offentlig sagsbehandling m.v.
- § 31 om efemere optagelser
- § 33 om optagelse af radio- og fjernsynsudsendinger med henblik på opbevaring i Statens Mediesamling.

Efter art. 6, stk. 4, har medlemsstaterne imidlertid samtidig en forpligtelse til at træffe passende foranstaltninger i tilfælde af, at der ikke opnås aftalemæssige løsninger mellem de berørte parter.

For at sikre en smidig løsning af de konflikter, som måtte opstå på dette område, finder Kulturministeriet det mest hensigtsmæssigt at give hver af parterne mulighed for at indbringe eventuelle tvister for Ophavsretslicensnævnet. Nævnet er et uafhængigt sagkyndigt organ, som igennem mange år har vist sig velegnet til at afgøre konflikter på en række vigtige masseudnyttelsesområder såsom kabelsprednings- og Gramex-området. Nævnets virksomhed er nærmere reguleret i bekendtgørelse nr. 762 af 2. oktober 1997, som er udstedt med hjemmel i ophavsretslovens § 47, stk. 1. Efter bekendtgørelsens § 4 dækkes nævnets udgifter som udgangspunkt ligeligt af sagens parter.

Efter forslaget til § 75 d, stk. 1, vil Ophavsretslicensnævnet på begæring kunne tage stilling til, om der ud fra en konkret bedømmelse er grundlag for at pålægge rettighedshaverne at stille deres værker m.v. til rådighed for bestemte brugere eller brugergrupper, således at brugerne får mulighed for at udnytte en af de i § 75 d angivne undtagelsesbestemmelser. Nævnet vil i den forbindelse kunne fastlægge

vilkårene for udnyttelsen, herunder om rettighedshaverne skal udlevere et eksemplar i digital eller analog form. Nævnet vil imidlertid ikke kunne pålægge rettighedshaverne at udlevere koder, nøgler, dekrypteringsudstyr og lign. til de berørte brugere. Ved bedømmelsen vil nævnet bl.a. kunne lægge vægt på, om der har været ført reelle forhandlinger mellem rettighedshaverne og de berørte brugere. Nævnet bør endvidere tage hensyn til den såkaldte tretrinestet i direktivets art. 5, stk. 5, hvorefter indskrænkninger i eneretten kun må anvendes i visse specielle tilfælde, der ikke strider mod den normale udnyttelse af værket eller andre frembringelser og ikke indebærer urimelig skade for rettighedshaverens legitime interesser. Rettighedshaverne vil, i det omfang det er foreneligt med et pålæg givet af Ophavsretslicensnævnet, være berettigede til at anvende tekniske foranstaltninger, der begrænser antallet af eksemplarer, som den berettigede efter en undtagelse kan fremstille.

Nævnets kompetence gælder i forhold til alle værker og andre frembringelser m.v., uanset om rettighedshaveren er statsborger eller bosat i Danmark. Dette er i overensstemmelse med det almindelige princip i ophavsretsloven om, at loven finder anvendelse på handlinger, der er foretaget i Danmark. Kulturministeriet finder ikke, at der er principielle betænkeligheder forbundet med, at nævnet kan træffe afgørelse i forhold til alle rettighedshavere uanset deres tilknytning til Danmark, da manglende imødekomme af en nævnsafgørelse ikke medfører sanktioner i form af straf eller erstatning. Tilsvarende kan brugere allerede i dag indbringe fx udenlandske radiofonier for nævnet.

Efter bestemmelsen i § 75 d, stk. 1, 2. pkt., må en bruger, som har fået medhold i nævnet, selv omgå en teknisk foranstaltning, hvis rettighedshaveren ikke inden 4 uger fra nævnets afgørelse imødekommer pålægget. Dette er i overensstemmelse med direktivets betragtning nr. 51, hvoraf det fremgår, at medlemsstaterne skal "sikre, at rettighedshaverne giver de personer, som er begunstiget af nævnte undtagelser eller indskrænkninger, passende mulighed for at nyde godt af dem, enten ved at ændre en allerede gennemført teknisk foranstaltning eller på anden vis".

Det er en generel forudsætning for nævnets kompetence, at de brugere, som påberåber sig en undtagelse, har lovlig adgang til de værker m.v., som de ønsker at udnytte på grundlag af en undtagelse. Det betyder, at brugeren fx lovligt skal have købt et eksemplar af et værk eller indgået en aftale om adgangen til et værk, fx i form af en licensaftale. Dog vil der i licensaftaler, abonnementsaftaler og lign. typisk være taget højde for, hvorledes retsstillingen er for den enkelte bruger i forhold til tekniske foranstaltninger, som måtte være anvendt til at begrænse muligheden for at fremstille eksemplarer. Bestemmelsen i § 75 d, stk. 1, finder derfor ikke anvendelse i de situationer, hvor der kontraktligt er taget højde for anvendelsen af undtagelser.

Det bemærkes, at nævnets afgørelser kan indbringes for domstolene. I overensstemmelse med almindelige forvaltningsretlige principper har sagsanlæg ikke opsættende virkning i forhold til en administrativ afgørelse truffet af nævnet.

Bestemmelsen i § 75 d gælder ikke for undtagelsen i ophavsretslovens § 12 om kopiering til privat brug. Efter direktivets art. 6, stk. 4, jf. betragtning nr. 52, er medlemsstaterne ikke forpligtede til at gennemføre foranstaltninger i forhold til rettighedshaverne, når det gælder undtagelsen om kopiering til privat brug.

Kulturministeriet har overvejet, om Ophavsretslicensnævnet også for så vidt angår undtagelsen i lovens § 12 om kopiering til privat brug skulle tillægges kompetence til at give rettighedshaverne et pålæg om at stille deres værker og andre frembringelser m.v. til rådighed for privatpersoner. Det forventes, at rettighedshaverne i fremtiden i vid udstrækning vil gøre brug af tekniske beskyttelsesforanstaltninger til at beskytte deres værker og frembringelser mod uautoriseret kopiering m.v. Formålet med infoc-direktivets art. 6 er at tilskynde rettighedshaverne til at anvende tekniske løsninger, som kan dæmme op for kopieringen af digitale værker. Dette formål vil efter Kulturministeriets opfattelse ikke blive opfyldt, hvis rettighedshaverne generelt kan blive pålagt at fjerne kopispæringer fra deres værker. Muligheden for, at rettighedshaverne kan blive pålagt at stille eksemplarer af værker og frembringelser i digital form til rådighed for enhver privatperson, som ønsker at fremstille en digital kopi til sig selv, ville underminere markedet samt forhindre kontrol med den ulovlige digitale kopiering. Muligheden for en tvangsmæssig løsning ville samtidig virke som en hæmsko for udbredelsen af anvendelsen af tekniske foranstaltninger.

På denne baggrund finder Kulturministeriet, at der er afgørende hensyn, som taler imod et forslag af denne art. Ministeriet vil dog nøje følge udviklingen på området.

Til stk. 2

I bestemmelsen er det præciseret, at udgangspunktet er, at rettighedshaverne ved frivillige foranstaltninger i form af aftaler m.v. skal sikre, at de enkelte brugere kan drage fordel af de i stk. 1 angivne undtagelsesbestemmelser. Det betyder, at en sag først kan indbringes for Ophavsretslicensnævnet efter stk. 1, såfremt der forinden er gjort rimelige forsøg på at finde forhandlingsløsninger og lign.

Det følger af betragtning nr. 51 i direktivets præambel, at rettighedshavernes frivillige initiativer bør fremmes, fx ved indgåelse og gennemførelse af aftaler mellem rettighedshavere og andre involverede parter, således at formålene med de angivne undtagelsesbestemmelser opfyldes. Kulturministeriet vil nøje følge udviklingen

m.h.p. at konstatere, om de fornødne aftaler indgås, således at tekniske spæringer ikke stiller sig hindrende i vejen for den legale udnyttelse.

Til stk. 3

Efter forslaget til § 75 d, stk. 3, skal bestemmelsen i stk. 1 ikke gælde for værker og andre frembringelser m.v., der stilles til rådighed on demand på kontraktmæssige vilkår.

Baggrunden herfor er, at det i infosoc-direktivets art. 6, stk. 4, 4. afsnit, er bestemt, at medlemsstaternes pligt til at træffe passende foranstaltninger i mangel af aftaler mellem rettighedshavere og brugere ikke gælder, når det drejer sig om interaktive bestillingstjenester, jf. herved betragtning nr. 53. Herved forstås navnlig diverse online-tjenester, som udbydes via internettet og lign., og hvor der ved kontraktlige bestemmelser sker en regulering af vilkårene for adgangen til og brugen af tjenesterne. Muligheden for at indbringe spørgsmålet for Ophavsretslicensnævnet består imidlertid for online-tjenester, som ikke er af interaktiv karakter.

Til § 75 e

Til stk. 1

Den foreslåede bestemmelse er ny og har til formål at gennemføre infosoc-direktivets art. 7.

Efter direktivets art. 7 er medlemslandene forpligtede til at indføre en passende retlig beskyttelse mod personer, der bevidst og uden tilladelse udfører forskellige handlinger i relation til elektroniske oplysninger om rettighedsforvaltning, som er knyttet til et værk eller andet ophavsretligt beskyttet materiale.

Elektroniske oplysninger om rettighedsforvaltning kan efter direktivets art. 7, stk. 3, være oplysninger, der er leveret af rettighedshavere, og som identificerer det beskyttede materiale og/eller rettighedshaveren. Endvidere vil der kunne være tale om oplysninger om betingelserne for anvendelse af det beskyttede materiale samt numre og koder, der udgør sådanne oplysninger.

Baggrunden for bestemmelsen er, at det forventes, at rettighedshaverne i vid udstrækning vil gøre brug af nye former for forvaltning af deres rettigheder. Den teknologiske udvikling har betydet, at rettighedshaverne har fået mulighed for med teknologiens hjælp at kontrollere og håndhæve brugen af deres beskyttede værker eller frembringelser. Dette kan fx ske ved, at det beskyttede materiale påføres et

digitalt ”vandmærke”, der sikrer, at kun autoriserede brugere kan få adgang til og benytte det beskyttede materiale. En anden form for kontrol kan ske ved anvendelse af digitale signaturer, hvorved rettighedshaverne krypterer indholdet på en sådan måde, at kun autoriserede brugere kan få udleveret koder og lign, som kan dekryptere indholdet.

Fordelen ved digital rettighedsforvaltning er, at rettighedshaverne kan sikre deres rettigheder og udstede licenser på individuel basis. Ligesom tilfældet er med andre former for kryptering, eksisterer der imidlertid en risiko for, at de elektroniske oplysninger fjernes eller ændres m.h.p. at krænke rettighederne til det underliggende beskyttede materiale. Formålet med infosoc-direktivets art. 7 er at understøtte anvendelsen digital rettighedsforvaltning ved at forbyde fjernelse eller ændring af elektroniske oplysninger samt distribution og videregivelse af værker m.v., hvor oplysningerne er blevet fjernet eller ændret.

Efter forslaget til § 75 e, stk. 1, nr. 1, er det forbudt at fjerne eller ændre elektroniske oplysninger om rettighedsforvaltning.

Efter § 75 e, stk. 1, nr. 2, er det tillige forbudt at foretage spredning, import med henblik på spredning, udsendelse i radio og fjernsyn, overføring eller tilrådighedsstillelse for almenheden af værker eller andre frembringelser, fra hvilke de elektroniske oplysninger om rettighedsforvaltning er blevet fjernet eller ændret uden tilladelse.

Til stk. 2

I bestemmelsen i stk. 2 præciseres det, at de i stk. 1 angivne handlinger kun er forbudt, hvis den pågældende person ved eller burde vide, at sådanne handlinger foranlediger, muliggør, letter eller skjuler en krænkelse af retten til beskyttede værker eller andre beskyttede frembringelser. Der er således indbygget en subjektiv betingelse i bestemmelsens gerningsindhold.

Det følger af direktivets art. 7, stk. 2, 1. afsnit, at der ved ”oplysninger om rettighedsforvaltning” forstås ”alle oplysninger, der er leveret af rettighedshavere, og som identificerer et værk eller anden frembringelse omhandlet af dette direktiv, eller en frembringelse, der er dækket af sui generis-rettigheder efter kapitel III i direktiv 96/9/EF, ophavsmanden eller enhver anden rettighedshaver, eller oplysninger om betingelserne for anvendelse af værket eller frembringelsen samt numre eller koder, der udgør sådanne oplysninger.”

I art. 7, stk. 2, 2. afsnit, anføres følgende: ”Første afsnit gælder, hvis en hvilken som helst af disse oplysninger anvendes i forbindelse med kopier eller fremkommer i forbindelse med overføring til almenheden af et værk eller en anden frembringelse, der er omhandlet af dette direktiv, eller som er dækket af sui generis-rettigheider efter kapitel III i direktiv 96/9/EF.”

Det følger heraf, at elektroniske oplysninger om rettighedsforvaltning for at nyde beskyttelse efter bestemmelsen i art. 7 skal anvendes i forbindelse med værker eller andre frembringelser m.v., der er beskyttede efter ophavsretsloven. I tilfælde, hvor elektroniske oplysninger om rettighedsforvaltning anvendes i tilknytning til ikke-beskyttede værker eller frembringelser m.v., ydes der ikke retlig beskyttelse mod ændring, fjernelse m.v. Det bemærkes, at den nærmere afgrænsning af beskyttelsen af de elektroniske oplysninger om rettighedsforvaltning i sidste ende henhører under EF-Domstolen.

Overtrædelse af § 75 e kan medføre strafansvar i form af bøde, jf. forslaget under nr. 46.

Til stk. 3

Det er præciseret i forslaget til stk. 3, at § 75 e, stk. 1 og 2, ikke finder anvendelse i forhold til edb-programmer, som ikke omfattes af infosoc-direktivets art. 7.

Til nr. 45 (§ 76, stk. 2)

Forslaget er af teknisk karakter. Hæftestrafpen blev ophævet ved lov nr. 433 af 31. maj 2000. Forslaget medfører ingen ændring i strafferammen for de grove lovovertrædelser, der omfattes af ophavsretslovens § 76, stk. 2.

Til nr. 46 (§ 78)

Forslaget er hovedsagelig af teknisk karakter.

Formålet med ændringen er at indføre en fælles straffebestemmelse for overtrædelse af bestemmelserne i §§ 75 b, 75 c og 75 e om beskyttelse af tekniske foranstaltninger m.v., jf. forslaget under nr. 44. Det følger af direktivets art. 6 og 7, jf. art. 8, stk. 1, at medlemsstaterne skal indføre passende sanktioner og retsmidler over for krænkelse af de rettigheder og forpligtelser, der er fastsat i bestemmelserne.

Efter den gældende lovs § 78 kan det straffes med bøde, hvis man forsætligt eller groft uagtsomt omsætter eller i kommercielt øjemed besidder midler, hvis eneste formål er at lette ulovlig fjernelse eller omgåelse af tekniske indretninger, som måtte være anvendt til at beskytte et edb-program.

Kulturministeriet finder det naturligt at gennemføre strafsanktioner for overtrædelse af samtlige bestemmelser om tekniske foranstaltninger m.v. i en samlet straffebestemmelse.

I overensstemmelse hermed foreslås det, at det i § 78 fastsættes, at overtrædelser af de foreslåede bestemmelser i § 75 b og § 75 c straffes med bøde, hvis de er begået med forsæt eller grov uagtsomhed, mens overtrædelser af § 75 e straffes med bøde, hvis de er begået med forsæt.

Baggrunden for forslaget om, at overtrædelser af § 75 e alene kan straffes med bøde, hvis handlingen er begået med forsæt, er, at infosoc-direktivets art. 7 indeholder krav om, at de pågældende handlinger skal være udført bevidst. Forsætskravet knytter sig til de i § 75 e, stk. 1, nævnte handlinger, mens det allerede fremgår af § 75 e, stk. 2, at de pågældende handlinger skal foretages af en person, som ved eller burde vide, at handlingerne foranlediger, muliggør, letter eller skjuler en krænkelse af retten til værker eller andre frembringelser m.v., der er beskyttede i h.t. ophavsretsloven.

Da overtrædelser af bestemmelserne om tekniske foranstaltninger m.v. er af en særlig karakter, har Kulturministeriet ikke fundet grundlag for at stille forslag om, at den specielle bestemmelse i den gældende lovs § 83 om erstatning og godtgørelse for ophavsretskrænkelser også skal finde anvendelse i forhold til krænkelse af bestemmelserne om tekniske foranstaltninger m.v. Den, der overtræder en af bestemmelserne om beskyttelse af tekniske foranstaltninger m.v., vil imidlertid kunne ifalde erstatningsansvar efter dansk rets almindelige erstatningsregler.

Det bemærkes, at produkter, indretninger eller komponenter, der omfattes af forbudet i § 75 c, stk. 2, efter omstændighederne vil kunne konfiskeres efter straffelovens almindelige konfiskationsbestemmelser.

§ 78 finder i lighed med lovens øvrige bestemmelser anvendelse på handlinger begået på dansk territorium.

Til nr. 47 (§ 81, stk. 4-6)

Til § 81, stk. 4

Forslaget er af teknisk karakter. Med bestemmelsen præciseres det, at en overtrædelse af bestemmelsen i ophavsretslovens § 75 om ophavsmandens ideelle rettigheder efter ophavsrettens udløb alene kan påtales af det offentlige.

Til § 81, stk. 5

Forslaget til § 81, stk. 5, er delvis ny. Efter forslaget skal overtrædelser af visse af bestemmelserne om tekniske foranstaltninger påtales af det offentlige, jf. § 75 og § 75 c, stk. 2. Det drejer sig om de bestemmelser, hvor der ikke eksisterer nogen umiddelbart forurettede rettighedshavere. Fremstilling, distribution, besiddelse m.v. af anordninger og produkter, som kan bruges til omgåelse af tekniske foranstaltninger, knytter sig ikke nødvendigvis til bestemte rettighedshavere. For så vidt angår edb-programmer og andre værker i digital form svarer forslaget til påtalerreglerne i den gældende lovs § 81, stk. 4.

Til § 81, stk. 6

Forslaget til § 81, stk. 6, er ny. Bestemmelsen indebærer, at omgåelse af tekniske foranstaltninger i henhold til § 75 c, stk. 1, eller ulovlig fjernelse eller ændring af elektroniske oplysninger om rettighedsforvaltning efter § 75 e, skal være undergivet privat påtale. Forslaget er i overensstemmelse med ophavsretslovens hovedregel, hvorefter overtrædelser af lovens bestemmelser påtales af den forurettede.

Det kan i visse tilfælde give anledning til tvivl, hvem der må anses for forurettet og dermed påtaleberettiget efter bestemmelsen. Kulturministeriet er af den opfattelse, at den forurettede i almindelighed må anses at være den rettighedshaver, på hvis foranledning en teknisk foranstaltning eller elektroniske oplysninger om rettighedsoplysninger er lagt ind i det ophavsretligt beskyttede materiale.

Til nr. 48 og 49 (§ 85, stk. 1 og 2)

Forslagene er af teknisk karakter.

EU-reglerne medfører, at Danmark er forpligtet til at beskytte værker fra andre lande inden for Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (EØS) – dvs. EU-landene samt Norge, Island og Liechtenstein – på samme måde som danske værker. Der gælder med andre ord fuld national behandling inden for EØS. Dette følger i

dag af § 2, stk. 4, i den såkaldte udlandsanordning. Kulturministeriet finder det imidlertid mest hensigtsmæssigt, at ligestillingen af alle EØS-værker følger direkte af lovteksten. Forslaget til ændringer i § 85 er i overensstemmelse hermed.

En tilsvarende ændring foreslås vedr. § 86, jf. lovforslagets nr. 50 og 51.

Til nr. 50 (§ 86, stk. 1-3)

Forslaget indebærer en ændring af den gældende ophavsretslovs § 86, stk. 1-3, om de såkaldte tilknytningskriterier for udøvende kunstnere samt fremstillere af lyd- og billedoptagelser.

Formålet med ændringen er at tilpasse kriterierne for beskyttelse til de regler, der gælder i de internationale konventioner på området, Romkonventionen fra 1961 og WPPT (WIPO Performances and Phonograms Treaty) fra 1996; sidstnævnte traktat tiltrædes af Danmark sammen med de øvrige EU-lande snarest muligt efter vedtagelsen af dette lovforslag. Ændringen skal desuden ses på baggrund af en henvendelse fra Europa-Kommissionen til regeringen om forholdet til udlejningsdirektivet f.s.v. angår spredningsrettigheder. Endelig er formålet at præcisere direkte i lovteksten, at optagelser m.v. fra andre EØS-lande ligestilles i beskyttelsen med danske optagelser m.v.

I den gældende lov bygger reglerne om anvendelsesområdet for lovens bestemmelser om udøvende kunstnere samt fremstillere af lyd- og billedoptagelser, jf. §§ 65-67, på et såkaldt optagelseskriterium. Det betyder, at den danske lov beskytter udøvende kunstners fremførelser samt lyd- og billedoptagelser, såfremt de har fundet sted i Danmark, uafhængigt af nationalitet. Via udlandsanordningen (anordning nr. 964 af 12. december 1995 om anvendelsen af ophavsretsloven i forhold til andre lande m.v.) udvides beskyttelsen til også at gælde fremførelser og lydoptagelser, der har fundet sted i andre EØS-lande og øvrige lande, der har tiltrådt Romkonventionen. Anvendelsen af optagelseskriteriet bygger på en notifikation, Danmark foretog i h.t. Romkonventionens art. 17 ved ratificeringen af denne konvention i 1965.

Romkonventionen har også visse andre sideordnede tilknytningskriterier end optagelseskriteriet. Navnlig gælder der i konventionens art. 5, stk. 1, litra a, et nationalitetskriterium for fremstillere af lydoptagelser. Det betyder, at et land skal beskytte lydoptagelser, der er fremstillet af personer, som er statsborgere i et andet Romkonventionsland. I art. 4, litra b, er der en regel om, at udøvende kunstnere også skal beskyttes, hvis deres fremførelser er gengivet på en lydoptagelse, der er beskyttet på grundlag af optagelses- eller nationalitetskriteriet.

Hvad angår beskyttelsen af radio- og tv-foretagender, jf. lovens § 86, stk. 4, blev optagelseskriteriet ved lovændringen i 1995 udvidet med et alternativt nationalitetskriterium, således at også foretagender med hovedsæde i Danmark (eller andre EØS- eller Romkonventionslande) omfattes af beskyttelsen.

I WPPT, der vedrører beskyttelsen af udøvende kunstnere og fremstillere af lydoptagelser, er der ingen selvstændige tilknytningskriterier, idet der blot er en henvisning til de tilknytningskriterier, der gælder efter Romkonventionen.

Internationalt står Danmark forholdsvis alene med kun at anvende optagelseskriteriet. De fleste lande anvender tillige nationalitetskriteriet for fremstillere af lydoptagelser. Nogle lande kombinerer nationalitetskriteriet med et udgivelseskriterium i stedet for optagelseskriteriet.

I forbindelse med den fælles EU-tiltræden af WPPT vil det efter Kulturministeriets opfattelse være hensigtsmæssigt, at EU-landene så vidt muligt anvender de samme tilknytningskriterier, hvilket vil sige de kriterier, der gælder efter Romkonventionen og dermed tillige WPPT. Samtidig finder ministeriet, at ligestillingen af fremførelser og optagelser fra andre EØS-lande med fremførelser og optagelser fra Danmark principielt bør fremgå direkte af lovteksten; dette svarer til, hvad der følger af den gældende lovs § 86, stk. 5 og 6, og hvad der foreslås i lovforslagets nr. 48 og 49 om ophavsmænds rettigheder.

På denne baggrund foreslås det i § 86, *stk. 2*, f.s.v. angår fremstillere af lydoptagelser at supplere optagelseskriteriet med et nationalitetskriterium, jf. forslaget til stk. 2, nr. 2 og 3. Kulturministeriet finder, at det vil være for vidtgående også at anvende udgivelseskriteriet.

Som konsekvens af forslaget til § 86, stk. 2, foreslås det i *stk. 1* at tilføje et nyt kriterium (nr. 2), hvorefter udøvende kunstnere under alle omstændigheder beskyttes, hvis deres fremførelser gengives på lydoptagelser, der beskyttes efter § 86, stk. 2; bestemmelsen i stk. 1, nr. 2, vil få praktisk betydning, hvis lydoptagelsen beskyttes som følge af de nye nationalitetskriterier i stk. 2, nr. 2 eller 3.

Beskyttelsen efter loven vil omfatte fremførelser og optagelser med tilknytning til Danmark og andre EØS-lande. I udlandsanordningen vil beskyttelsen blive udvidet – med anvendelse af de samme tilknytningskriterier – til øvrige lande, der har tiltrådt Romkonventionen; på visse områder, bl.a. retten til vederlag efter § 68, stk. 2, vil beskyttelsen dog som hidtil være betinget af materiel gensidighed. Når Danmark

tiltræder WPPT, vil beskyttelsen tillige blive udvidet til øvrige lande, der har tiltrådt denne traktat.

Udtrykkene bosat i § 86, stk. 2, nr. 2, og hovedsæde i stk. 2, nr. 3, skal forstås på samme måde som de tilsvarende udtryk i den gældende lov, bl.a. § 85, stk. 1.

Hvad angår udtrykket lydoptagelse i § 86, stk. 2, nr. 1, fremgår det af en ”Agreed Statement” til WPPT art. 3, stk. 2, at med optagelse menes færdiggørelsen af masterbåndet.

Forslaget til § 86, *stk. 3*, svarer til bestemmelsen i den gældende lovs § 86, stk. 2. Bestemmelsen giver en generel beskyttelse, uanset at tilknytningskriterierne ikke er opfyldt, på to specifikke områder:

- Udøvende kunstneres beskyttelse mod uautoriserede bootleg-optagelser og andre lydoptagelser af deres fremførelser, jf. § 65, stk. 1, nr. 1.
- Fremstillere af lydoptagelsers beskyttelse mod piratkopiering og anden form for eftergørelse af deres lydoptagelser, jf. § 66, stk. 1.

På disse områder gælder beskyttelsen således fx også fremførelser og optagelser, der har fundet sted i et land, der ikke har tiltrådt Romkonventionen.

Hvad angår beskyttelsen af fremstillere af billedoptagelser, jf. § 67, finder Kulturministeriet det mest naturligt at lade tilknytningskriterierne følge dem, der foreslås vedr. fremstillere af lydoptagelser. Forslaget til § 86, *stk. 4*, er derfor udformet i overensstemmelse med forslaget til stk. 2. Eftersom § 67-beskyttelsen ikke omfattes af Romkonventionen eller andre internationale konventioner, vil beskyttelsen alene omfatte optagelser med EØS-tilknytning og vil således ikke blive udvidet til øvrige lande i udlandsanordningen.

Til nr. 51 (§ 86, stk. 4)

Ændringen er af teknisk karakter og svarer til lovforslagets nr. 48 og 49.

Til nr. 52 (§ 89, stk. 3)

Forslaget er af teknisk karakter. Overgangsbestemmelsen i § 89, stk. 3, foreslås ophævet, da den ikke længere har praktisk betydning.

Til nr. 53 (§ 90, stk. 3 og 4)

Forslaget er af teknisk karakter. Overgangsbestemmelserne i § 90, stk. 3 og 4, foreslås ophævet, da de ikke længere har praktisk betydning. Eksemplarer, der i h.t. stk. 3 er fremstillet lovligt før den 1. januar 2000, kan fortsat viderespredes ved salg og lign.; det følger af § 90, stk. 2.